

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра економіки і підприємництва

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ВАКУЛЬЧУК Артем Олександрович

УДК 334.02

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**"Економічна безпека підприємства
на прикладі ПрАТ "Ліктрави"**

Подається на здобуття освітнього ступеня "Магістр"

Спеціальність 051 "Економіка"

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

А.О. Вакульчук

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи

Яремова Марина Іванівна

кандидат економічних наук, доцент

Висновок кафедри економіки і підприємництва

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри економіки і підприємництва

№ __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(науковий ступінь, вчене звання)_____
(підпис)_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

«__» _____ 20__ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ захистив (ла)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)_____
(підпис)_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

ВАКУЛЬЧУК А.О. Економічна безпека підприємства на прикладі ПрАТ "Ліктрави". – Кваліфікаційна робота.

Кваліфікаційна робота на здобуття ОС "Магістр" за спеціальністю 051 "Економіка". Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, 2021.

Кваліфікаційну роботу присвячено дослідженню теоретичних, методологічних та практичних аспектів забезпечення економічної безпеки підприємства. Обґрунтовано категорію "економічна безпека підприємства", розкрито суть механізму управління та особливості її забезпечення на підприємстві. Здійснено комплексну економічну оцінку діяльності досліджуваного аграрного підприємства та запропоновано методичний підхід оцінки стану економічної безпеки підприємства. Обґрунтовано напрями результативного забезпечення економічної безпеки підприємства. Дано пропозиції щодо постановки цілей та формування ресурсного забезпечення та пропозиції щодо гармонізації інтересів зацікавлених осіб як підґрунтя забезпечення результативності економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, інтегральний коефіцієнт економічної безпеки, зовнішня загроза, гармонізація інтересів, забезпечення економічної безпеки підприємства.

SUMMARY

VAKULCHUK A.O. The economic security of the enterprise on the example of PJSC "Liktravy. – Qualifying work.

Qualifying work for the acquisition of ED "Master" specialty 051 "Economics". Polissya National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, 2021.

Qualification work is devoted to theoretical, methodological and practical aspects of ensuring the economic security of the enterprise. Proved category "economic security of the enterprise", the essence of the mechanism and control features of its formation on enterprise. A comprehensive economic assessment of the investigated agricultural enterprise was carried out and a methodical approach was proposed to assess the state of the enterprise's economic security. The ways of the effective provision of the economic security of the enterprise are substantiated. Given suggestions for setting goals and shaping resource support and proposals for harmonizing the interests of stakeholders as the basis for ensuring the effectiveness of the economic security of an enterprise.

Keywords: economic security, integrated coefficient of economic security, external threat, harmonization of interests, economic security of the enterprise.

ЗМІСТ

ВСТУП...	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Суть та генеза економічної безпеки підприємства	6
1.2. Економічна безпека підприємства як об'єкт управління	7
1.3. Концептуальні підходи забезпечення економічної безпеки підприємства	10
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРАТ "ЛІКТРАВИ"	13
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	13
2.2. Сучасний стан організаційного забезпечення економічної безпеки підприємства	15
2.3. Оцінювання рівня економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави"	17
2.4. Кореляційно-регресійний аналіз ефективності забезпечення економічної безпеки підприємства	20
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РЕЗУЛЬТАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПрАТ "ЛІКТРАВИ"	22
3.1. Напрями забезпечення економічної безпеки підприємства	22
3.2. Забезпечення економічної безпеки підприємства на основі взаємоузгодження інтересів	23
3.3. Формування ресурсного забезпечення управління економічною безпекою підприємства	24
3.4. Прогнозування забезпечення економічної безпеки підприємства	26
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30
ДОДАТКИ	34

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ринкова економіка в Україні супроводжується динамічною зміною умов ведення бізнесу та посиленням конкуренції між підприємствами, складним зовнішнім середовищем в діяльності економічних агентів з ознаками невизначеності. За таких умов актуальним є процес успішного функціонування та економічного розвитку українських компаній, що значною мірою залежить від забезпечення їх економічної безпеки.

Мета і завдання роботи. Метою дослідження є розробка пропозицій щодо забезпечення економічної безпеки підприємства. Відповідно до мети у кваліфікаційній роботі поставлено такі завдання:

- з'ясувати суть та генезу поняття "економічна безпека підприємства";
- дослідити економічну безпеку як об'єкт управління;
- обґрунтувати концептуальні підходи до забезпечення економічної безпеки підприємства;
- дати економічну характеристику господарської діяльності підприємства;
- з'ясувати сучасний стан організаційного забезпечення економічною безпекою підприємства;
- здійснити оцінку рівня економічної безпеки підприємства;
- з'ясувати закономірності ефективності забезпечення економічної безпеки підприємства;
- запропонувати напрями забезпечення економічної безпеки підприємства;
- обґрунтувати підхід до забезпечення економічної безпеки підприємства;
- дати пропозиції по формуванню ресурсного забезпечення управління економічною безпекою підприємства;
- розробити пропозиції гармонізації інтересів при забезпеченні результативності економічної безпеки підприємством.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення економічної безпеки

підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та практичних аспектів забезпечення економічної безпеки підприємства.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові методи пізнання економічних процесів, зокрема, системний підхід до вивчення проблем забезпечення економічної безпеки підприємства. Абстрактно-логічний метод застосовано для уточнення суті категорії "економічна безпека", дано визначення "економічна безпека підприємства", визначено складові елементи та вимоги до забезпечення економічної безпеки підприємства та обґрунтовано концептуальний підхід формування економічної безпеки підприємства. Оцінювання стану, тенденцій розвитку, та рівня забезпечення економічної безпеки підприємства здійснено на основі аналітичного та статистичного методів, а саме: порівняльного аналізу, групування, узагальнення, аналізу та синтезу графічний, систематизації та. Матричний метод застосовано для пояснення вибору стратегічного розвитку підприємства в умовах забезпечення економічної безпеки. Під час обґрунтування методичного інструментарію щодо оцінки можливостей економічної безпеки було використано спеціальні методи: кореляційного та регресійного аналізу. Монографічний метод застосовано для обґрунтування сукупності цілей та узагальнення взаємоузгодження інтересів забезпечення економічної безпеки підприємства. Економіко-розрахунковий метод застосовано для обґрунтування результативного забезпечення економічної безпеки в умовах ПрАТ "Ліктрави" на перспективу.

Публікації. Основні положення і результати дослідження обговорювались на міжнародних конференціях:

1. Вакульчук А.О. Економічна безпека підприємства як система боротьби з загрозами. *Концептуальні шляхи розвитку науки та освіти*. Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. м. Київ, 13-14 грудня 2021 р. URL: <http://www.konferenciaonline.org.ua/ua/article/id-401/> (дата звернення 14.12.2021).

2. Вакульчук А.О. Способи забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економіка, облік, фінанси та право: стан, проблеми та*

перспективи розвитку. Матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. м. Полтава, 10 грудня 2021 р. URL: <http://www.konferenciaonline.org.ua/ua/article/id-401/> (дата звернення 11.12.2021).

3. Вакульчук А.О. Характеристика функціональних компонентів економічної безпеки підприємства. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (випуск 64)*. Міжнар.наук.-практ. інтернет-конф. м. Тернопіль, 10 грудня 2021 р. URL: <http://www.konferenciaonline.org.ua/ua/article/id-401/> (дата звернення 11.12.2021).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що економічна безпека підприємства з урахуванням можливих ризиків господарської діяльності повинна бути забезпечена якісними ресурсами та їх оптимальними запасами. Вони повинні бути ефективно залучені у високорентабельне виробництво для отримання чистого прибутку і підтримки необхідного рівня ліквідності підприємства, що відповідає розвитку підприємства до впливів зовнішніх загроз. Теоретичне дослідження, практичні розробки, висновки роботи та рекомендації, отримані автором самостійно на основі проведеного аналізу і узагальнення теоретичного та практичного матеріалу.

Структура та обсяг дипломної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 33 сторінках друкованого тексту. Робота містить 16 рисунків, 29 таблиці, 4 додатки, список використаних джерел налічує 42 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Суть та генеза економічної безпеки підприємства

Розробка нової парадигми корпоративного управління включає не лише переосмислення усталених ідей теоретиків менеджменту, а й розробку відповідних сучасним реаліям концептуальних засад економічної безпеки компаній. Категорію "економічна безпека" та її структурні, функціональні компоненти, особливо на рівнях ієрархії влади, почали досліджувати в Україні на початку 1990-х років. Під економічною безпекою підприємства (суб'єкта господарювання) розуміють захист його науково-технічних, технологічних, виробничих і людських ресурсів від прямих (активних) або непрямих (пасивних) економічних загроз, таких як стан або формування несприятливе зовнішнє середовище. На думку одного з французьких експертів, Д. Ламбера, який визначає економічну безпеку компаній як один із елементів національної безпеки [42, с. 84]. Розглянемо генезис економічної безпеки підприємства. Спочатку концепція економічної безпеки розглядалася як передумова збереження комерційної таємниці та інших "таємниць" компанії. Такому тлумаченню економічної безпеки присвячені публікації початку 1990-х рр. Економічна безпека підприємства - це стан захисту життєво важливих інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз (джерел небезпеки), що здійснюється адміністрацією та персоналом підприємства шляхом впровадження системи правових, економічних, організаційно-технічних та соціально-психологічних [15, с. 36].

На ранніх етапах ринкової трансформації кожна компанія прагнула захистити свої комерційні таємниці, інтелектуальну власність та інформацію загалом як найцінніший актив. Трохи пізніше панував інший підхід до трактування концепції економічної безпеки підприємства, який ніколи не

залишається стабільним, постійним чи незмінним через вплив зовнішнього середовища, яке постійно змінюється в умовах ринкової економіки [37]. З позицій зовнішнього середовища саме захист компаній від його негативного впливу та врахування економічної безпеки підприємства, у тому числі в багатьох публікаціях вітчизняних економістів, забезпечує здатність протистояти несприятливим зовнішнім впливам. Найпопулярніші визначення 33 концепцій економічної безпеки, на які найчастіше звертаються вчені (табл. 1.1. Додаток А).

Найбільш поширені визначення згруповано на основі дослідження сутності економічної безпеки компанії та результатів аналізу існуючих інтерпретацій сучасної економіки. Групування підходів до тлумачення терміну "економічна безпека підприємства" базується на постулатах теорії розвитку, в яких безпека розглядається з двох позицій як форма розвитку і форма протидії загрозам (рис. 1.1. Додаток А).

Очевидно, що концепції та підходи до економічної безпеки компанії перебувають у конвергентному стані. Таким чином, концептуалізація безпеки як форми розвитку суб'єкта, заснована на постулатах теорії розвитку як прогресивного процесу, багато в чому пояснює генезис економічної безпеки компанії, де графічне тлумачення (рис. 1.2. Додаток А).

Звідси випливає позиція щодо економічної безпеки підприємства як міри корпоративної економічної свободи, що досягається шляхом контрольованого процесу збалансування економічних інтересів груп інтересів, як зовнішніх, так і внутрішніх, спрямованих на протидію загрозам економічній безпеці та потребує застосування для цього необхідних ресурсів.

1.2. Економічна безпека підприємства як об'єкт управління

Дослідження сутності та розгляд визначень економічної безпеки дозволяє зробити припущення про наявність певної специфіки економічної безпеки підприємств з позицій її розгляду як об'єкта управління. Економічна природа підприємства в цілому полягає в тому, що його діяльність орієнтована на

прибуток, а його об'єктивні умови є безперервним, повторюваним процесом відтворення.

Як об'єкт управління, який в умовах ринкових відносин та конкуренції являє собою складну багаторівневу ієрархічну систему, підприємство слід розглядати з кількох позицій одночасно. З одного боку, а саме з точки зору інтеграції в складну систему ринкових відносин, основною метою діяльності підприємства є задоволення відповідних потреб суспільства в товарах чи послугах у довгостроковій перспективі. З іншого боку, як корпоративний об'єкт, компанія має свої цілі, зокрема забезпечення адекватної конкурентоспроможності, підвищення ринкової вартості, розвиток соціально відповідальної поведінки тощо. Загалом, у рамках системного підходу підприємство розглядається як об'єкт управління по-різному - і як явище [18], як процес [29] і як механізм [12] і як система логічних моделей [23], з одного боку, що робить розвиток підходів до управління економічною безпекою більшим складним, а, з іншого боку, пропонує варіанти деталізації таких підходів. Особливої уваги при дослідженні економічної безпеки компанії як об'єкта управління є позиція Дж. К. Лафта, що стосується трактування компанії як соціальної одиниці, яка має певну свободу у виборі видів діяльності та є єдиною структурою, елементами якої є взаємопов'язані інтереси і служать досягненню конкретних цілей [20]. Таке трактування компанії також відображає всі її характеристики, які можуть бути суттєвими для дослідження економічної безпеки підприємства як об'єкта управління, а саме: свободу вибору, внутрішній порядок (як контрольованість) та соціальне утворення. У контексті дослідження не можна ігнорувати підхід конфліктної гри для організації, запропонований М. Крозьє, який враховується в багатьох наукових роботах на стику економіки та математики. При такому підході, він розглядає компанію як "море невизначеності з острівцями визначеності" [21]. Цей підхід розкриває іманентність економічної безпеки як характерну рису компанії і водночас частково пояснює труднощі, пов'язані з управлінням економічною безпекою. Для сучасної економіки України одним із основних факторів, що гальмують

ефективний розвиток бізнесу, є нестабільність та невизначеність бізнес-середовища бізнесу, сильно обмежує та впливає на свободу бізнесу, їх економічну безпеку.

З точки зору концепції Product Data Management (PDM), тобто системи управління виробничою інформацією, як однієї з концепцій управління, підприємство являє собою сукупність виробничих підрозділів, які мають спільні інтереси у виготовленні продукту або групи продуктів. З точки зору цієї концепції, компанія як виробнича інформаційна система може включати мережу підрядників або постачальників, які беруть участь у виробничому процесі або в загальному супроводі продукту [19]. Рушійна сила створення, функціонування та розвиток компанії – це діяльність, що здійснюється в

Рушійною силою створення, функціонування та розвитку підприємства є діяльність, яка завжди пов'язана з інтересами, ступінь узгодженості яких формує його економічну свободу з метою досягнення певного рівня економічної безпеки. Тому необхідна концептуалізація управління безпекою бізнесу компанії. Характеристика економічної безпеки підприємства як об'єкта управління (на рис. 1.3. Додаток А). Завдяки властивостям, як гнучкість, надійність, керованість та ефективності, компанія не втрачає динамічності цілісної системи, що переходить з одного рівня якості на інший.

Розглядаючи економічну безпеку як об'єкт управління, доцільно виділяти такі характеристики: надійність (здатність підтримувати певний рівень економічної безпеки шляхом використання запасу міцності для протидії руйнівному впливу загроз); гнучкість (здатність забезпечити певний рівень економічної безпеки компанії за допомогою різних методів балансування інтересів); ефективність (здатність досягати цілей управління економічною безпекою підприємства), керованість (здатність впливати на ефективність управління економічною безпекою). Керованість, як властивість економічної безпеки підприємства як об'єкта управління, описує здатність системи регулювати і саморегулювання.

Існує кілька основних концепцій, що описують причини виникнення

компанії, її діяльності та ліквідації, серед яких: канонічна виробнича модель, еволюційна концепція, підприємницька, договірна, інституційна, стратегічна, технологічна тощо. Усі концепції функціонування компанії, а отже, й управління нею поділяються на три групи: технологічні, інституційні та підприємницькі. Тому така інтеграційна концепція має бути узагальнюючою, в рамках якої підприємство виступає як системний інтегратор різноманітних соціально-економічних процесів у часі та просторі. Графічна інтерпретація використання такого угруповання понять у сфері управління економічною безпекою підприємства (рис. 1.4. Додаток А). Структурно-логічний склад економічної безпеки підприємства як адміністративного об'єкта (рис. 1.5. Додаток А).

Характерною особливістю сконструйованого структурно-логічного складу економічної безпеки підприємства як об'єкта управління є взаємодія та визначальна роль економічного вибору. Економічний вибір у традиційному розумінні – це вибір найкращої з альтернатив, що дозволяє максимальне задоволення потреб за мінімальних витрат, але в контексті дослідження таке тлумачення потребує уточнення. Тому майже всі вчені зосереджуються на дослідженні керованості компанії з точки зору її внутрішнього середовища, тобто на дослідженні взаємозв'язку між керованою та системою управління всередині підприємства, проте майже не торкаються питань управління бізнесом з боку точки зору регулювання його в зовнішньому середовищі.

1.3. Концептуальні підходи забезпечення економічної безпеки підприємства

У концептуальному контексті хочемо наголосити, що в нашій інтерпретації економічної безпеки підприємства – це процес забезпечення стабільності бізнес-одиниці шляхом відповідного реагування на зміни операційного середовища з метою створення безпечних умов для реалізації інтересів. Мету економічної безпеки підприємства можна визначити як розробку та впровадження комплексу заходів щодо підтримки стабільності підприємства

шляхом підтримки збалансованості та, за необхідності, адаптації до динамічних умов діяльності підприємства, зміни робочого середовища шляхом створення безпечних умов, пропаганди. Враховуючи те, що, з одного боку, існували суттєві розбіжності у поглядах науковців на тлумачення поняття "система економічної безпеки підприємства", а з іншого – щодо наших власних поглядів на організацію забезпечення економічної безпеки, маємо теоретичну розроблену для підприємства модель економічної безпеки (рис. 1.6. Додаток А).

Концепція управління економічною безпекою підприємства – це система теоретико-методологічних поглядів, що відображає розуміння та тлумачення корпоративної економічної безпеки та визначає концептуальні моделі, принципи, цілі, завдання, методи та положення управління нею. Виходячи зі змісту запропонованої теоретичної моделі, доцільно зосередитися на наступних параметрах, які відрізняються від інших моделей: вищезазначений процес забезпечення економічної безпеки підприємства пов'язаний з економічною безпекою інших рівнів; на рівень економічної безпеки можуть впливати як внутрішні, так і зовнішні виклики, ризики та загрози; механізм підтримки займає центральне місце в системі економічної безпеки компанії; власники та керівництво компанії виділяються, оскільки вони визначають рівень підтримки, напрямок політики та бюджет для забезпечення необхідного рівня економічної безпеки.

Щоб досягти найвищого рівня економічної безпеки, компанія повинна працювати над високим рівнем безпеки для основних її функціональних компонентів. Структуру економічної безпеки підприємства можна відобразити у вигляді (рис. 1.7. Додаток А). Розглянемо структуру економічної безпеки підприємства як низку взаємопов'язаних організаційно-фінансово-економічних та адміністративно-правових складових з цілеспрямованим впливом на об'єкт управління Цим результатом якого є керована динаміка, що має запобігати стійким кризам та банкрутствам.

Функціональні складові економічної безпеки підприємства – ряд основних напрямів, які значно відрізняються за змістом. Функціональні складові

економічної безпеки підприємства можна відобразити у вигляді (табл. 1.2. Додаток А).

Визначимо складові механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. Механізм безпеки повинен формуватися системою управління фінансовими відносинами за рахунок використання певних принципів, фінансових важелів, інструментів, фінансових методів, правової та інформаційної підтримки через економічні дослідження, що дозволяє досягти основних цілей підприємства.

Організаційна діяльність на підприємстві включає створення структури, що аналізує стан економічної безпеки підприємства та розробку заходів щодо забезпечення економічної безпеки підприємства в цілому. Функціонування механізму економічної безпеки підприємства здійснюється шляхом реалізації певних заходів на його об'єктах. До них відносяться: прибуток, джерела та обсяги коштів, система економічних інновацій, структура капіталу, структура грошових потоків, інвестиції, структура активів, фінансові ризики та ін. Фінансовими важелями забезпечення економічної безпеки підприємства є система стимулів і важелів для прийняття працівниками ефективних управлінських рішень. Застосовується у сфері економічної безпеки також і система санкцій за негативні наслідки їх дій. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства (рис. 1.8. Додаток А).

Важливим елементом у забезпеченні економічної безпеки підприємства є інформаційно-аналітична підсистема управління економічною безпекою, яка повинна містити такі дані: якісні та кількісні значення показників економічної безпеки, наявність або потенціал ризиків і загроз, формалізує фінансові інтереси та їх реалізація, стратегічний план (стратегія) забезпечення економічної безпеки підприємства, фінансовий план (бюджет) [20]. Підсумовуючи, слід підкреслити, що розглянуті аспекти економічної безпеки підприємства визначають необхідність трактування її як системи, здатної адекватно реагувати на зміни зовнішнього середовища та розвиток бізнес-одиниці.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРАТ "ЛІКТРАВИ"

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Сьогодні "Ліктрави" є безперечним лідером на ринку фітопрепаратів України. Історія компанії "Ліктрави" сягає 1928 року. З грудня 2011 року власником ПрАТ "Ліктрави" є німецька компанія "Martin Bauer Holding" - визнаний світовий лідер з переробки медичної сировини, що дає можливість нашому підприємству досягати світових стандартів та впроваджувати нові технології у виробництво. ПрАТ "Ліктрави" продовжує впроваджувати інноваційні технології, які використовуються в німецькому холдингу Martin Bauer Group, до якого входить компанія. Метою діяльності підприємства є отримання прибутку на основі виробничої, торговельно-торгівельної, посередницької та іншої діяльності. Організаційна структура ПрАТ "Ліктрави" представлена відповідними відділами та підрозділами (рис. 2.1. Додаток Б). Основою політики ПрАТ "Ліктрави" є забезпечення стабільності компанії та добробуту кожного працівника. Основні показники господарської діяльності підприємства (табл. 2.1. Додаток Б). У 2020 р. чистий дохід становив 131126,00 тис. грн., що більше 2018 р. на 32,55%. Розмір чистого прибутку зменшився в цілому на 6,55%. ПрАТ "Ліктрави" за період 2018-2020 рр. здійснювало рентабельну господарську діяльність, тобто 1 грн. витрат приносила 20,45 грн. прибутку в 2018 р., та 14,05 грн. у 2020 р., що менше базового періоду на 640 грн. Це негативна динаміка для даного показника. Проведемо аналіз забезпечення фінансовими ресурсами ПрАТ "Ліктрави" (табл. 2.2 Додаток Б). За 2018 – 2020 рр. активи збільшилися на 29,5%. Показники ділової активності щодо формування фінансових результатів ПрАТ "Ліктрави" за період 2018-2020 р. (табл. 2.3. Додаток Б). Дані свідчать, що за досліджуваний період збільшилась додана вартість на 19,1%, обсяги реалізації продукції на 32,6%, фактичні обсяги

виробництва – на 69,2%. Для комплексної оцінки ліквідності балансу в цілому та обороту активів підприємства варто використовувати коефіцієнтний аналіз ліквідності (табл. 2.4. Додаток Б). Частка оборотних активів в загальній сумі активів збільшилась на 51,9%, з них запасів в оборотних активах – на 35,2% (їх питома вага збільшилась, що є негативною динамікою). Отже, у структурі зобов'язань доцільно прослідкувати тенденції фінансової стійкості ПрАТ "Ліктрави" (табл. 2.5. Додаток Б). Проведемо оцінку показників платоспроможності (табл. 2.6. Додаток Б). Показники оборотності ділової активності ПрАТ "Ліктрави" (табл. 2.7. Додаток Б). Оборотність активів прискорила на 21,6 дні, в тому числі за рахунок оборотності коштів в розрахунках на 18,9 дні, та незначному прискоренню обороту виробничих запасів – покращилась на 5,0 дні. За результатами проведеного аналізу показників оборотності видно, що у підприємства є достатня налагоджена система відвантаження запасів, розрахунків з постачальниками сировини та покупцями лікарської продукції, ритмічний виробничий процес та оптимальні виробничі потужності, що забезпечують потреби у виробництві та збуті.

Представимо показники ефективності господарювання ПрАТ "Ліктрави" (табл. 2.8. Додаток Б). Рентабельність основної діяльності зменшилась на 3,22%, операційної діяльності – на 3,37%, іншої операційної діяльності збільшилась на 32,62%, підприємства зменшилась – на 5,83%, рентабельність звичайної діяльності та господарської діяльності зменшилась на 6,40%, тобто за досліджуваний період показники співвідношення доходів (прибутків) та витрат підприємства за основною, операційною та звичайною діяльністю показали негативну динаміку. Рентабельність іншої операційної діяльності була негативною у покращилась на 32,62%. Керівництву ПрАТ "Ліктрави" слід звернути увагу на діяльність, пов'язану з основним профілем. Слід зазначити, що бізнес ПАТ "Ліктрави" мінімізує ризик провалу в умовах економічної нестабільності та конкуренції, а також мобілізацію внутрішніх ресурсів для економічного зростання та активності в зовнішньому середовищі за часткою ринку, обсягом експорту та динамізм визначає частку активності, імідж компанії,

її соціальну та екологічну та екологічну діяльність тощо, що дещо, але погіршує фінансове становище.

Таким чином, згідно з аналізом, ПрАТ "Ліктрави" загалом провадило ефективну господарську діяльність по відношенню до своїх зацікавлених сторін та мало достатньо стабільне фінансове становище. Це дає можливість стверджувати, що ПрАТ "Ліктрави" працює з метою формування позитивних фінансових результатів, збільшення обсягів бізнесу, впровадження нових продуктів, пошуку нових ринків збуту, здійснення витрат, необхідних для успіху у виробництві, ефективного управління та маркетингу, здійснює прибуткову діяльність, задоволення попиту споживачів на широкий спектр фармацевтичної продукції. Найважливішим є те, що компанія веде свою діяльність у законодавчих рамках відповідно до нормативних та внутрішніх місцевих активів, які, зокрема, регулюють діяльність компанії, зокрема, на фармацевтичному ринку.

2.2. Сучасний стан організаційного забезпечення економічної безпеки підприємства

Організаційне забезпечення управління економічною безпекою ПрАТ "Ліктрави" – це поточна діяльність, яку можна виділити як підфункцію управління економічною безпекою підприємства, яка включає комплекс організаційних заходів та прийомів упорядкування заходів, спрямованих на досягнення цілей та рішень. управління економічною безпекою. Слід зазначити, що організаційне забезпечення ПрАТ "Ліктрави", хоча й не віднесене до окремої складової, мається на увазі в різних складових управління економічною безпекою, оскільки специфіка такого управління вимагає постійної професійної оцінки, якої неможливо досягти без відповідної організаційної підтримки.

Організаційне забезпечення економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави" означає встановлення порядку та умов діяльності окремих сфер діяльності підприємства, а також формування постійних і тимчасових зв'язків між цими напрямками та

зовнішніми структурами, які існують поза його межами та діяльність яких включають правоохоронні, юридичні, інформаційні, консультативні, дослідницькі, фінансові та інші послуги.

Організаційна структура забезпечення економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави" включає такі складові: 1. Планово-економічний менеджмент; 2. Виробничий напрямок; 3. Технічні відділи головного механіка та інженера. 4. Комерційний відділ; 5. Відділ збуту; 6. Управління кадрами. 7. Бухгалтерський облік ПрАТ "Ліктрави" аналізує виконання кошторисів загальновиробничих, адміністративно-збутових витрат, кошторисів на виробництво, витрат на збут, виконання плану прибутку та його використання, аналізує баланс, фінансове становище, оборотні кошти та особливий. коштів, контролює фінансовий стан і платоспроможність підприємства. Важливість цього відділу важко переоцінити, оскільки від нього залежить імідж і репутація підприємства, адже від його ефективної роботи значною мірою можна досягти економічної безпеки підприємства.

Підкреслимо, що ефективність управління економічною безпекою підприємства значною мірою залежить від стану та якості організаційного забезпечення. Згрупуємо важелі організаційного впливу на ефективність управління економічною безпекою ПрАТ "Ліктрави" (табл. 2.9. Додаток Б). Підсумовуючи, можна сказати, що концепція організаційної безпеки від ПрАТ "Ліктрави" має бути створена з урахуванням різноманітних факторів і представляти собою сукупність внутрішніх і зовнішніх умов, які призводять до ефективного динамічного зростання компанії, її здатності задовольняти потреби компанії, суспільства, держави та особистості з метою забезпечення конкурентоспроможності між іншими компаніями на внутрішньому ринку та на зовнішніх ринках. Економічна безпека ПрАТ "Ліктрави" в основному забезпечується ефективністю самої економіки підприємства, що повинна захищатися на основі високої продуктивності, якості продукції, конкурентоспроможності тощо.

2.3. Оцінювання рівня економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави"

Механізм економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави" – це сукупність ділових, економічних, організаційно-правових та мотиваційних засобів для збалансування інтересів підприємства з інтересами навколишнього середовища і тим самим отримання прибутку. Створення необхідних умов для економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави" – єдиний організаційно-технічний комплекс, що перебуває у процесі створення та розробки концепції забезпечення безпеки підприємницької діяльності. ПрАТ "Ліктрави" на сьогоднішній день не знаходиться на стадії розвитку власного потенціалу. Проведемо аналіз операційних витрат ПрАТ "Ліктрави" (табл. 2.10. Додаток Б). Динаміка обсягів реалізації та собівартості продукції (рис. 2.2. Додаток Б). Надамо характеристику доходів ПрАТ "Ліктрави" (табл. 2.11. Додаток Б). Згідно з аналізом, чистий продаж збільшився в середньому на 39,4%. Наведемо показники кошторису витрат ПАТ "Ліктрави" на 2018-2020 рр. (табл. 2.12. Додаток Б). Витратомісткість загальногосподарського управління зросла на 0,03. Кошторис витрат ПрАТ "Ліктрави" показав, що підприємство погіршало ефективність використання витрат на виробництво та операційну діяльність. Аналіз тенденцій ділової активності з використанням показників ефективності оборотних коштів у господарській діяльності ПрАТ "Ліктрави" негативно впливає на їх діяльність, а саме: погіршується ефективність використання оборотних коштів у цілому, сповільнюється їх оборотність, знижується рентабельність, сповільнюється оборотність товарних запасів, тобто, збільшується тривалість їх обігу, все це негативно позначається на господарській роботі підприємства.

Ефективність господарської діяльності ПрАТ "Ліктрави" будемо оцінювати за допомогою відповідних коефіцієнтів, що відображають стан економічної безпеки а напрямами здійснення господарської діяльності (табл. 2.13. Додаток Б). Зазначимо, що всі показники, розраховані щодо чистого прибутку у 2018-2020 рр., є позитивними, оскільки підприємство отримало чистий прибуток. Оцінка економічної безпеки свідчить про наявність кризових

ефектів в операційній діяльності ПрАТ "Ліктрави". Ефективність господарської діяльності за 2018-2020 рр негативну динаміку за всіма видами економічної діяльності: операційною (виробничою, збутовою та управлінською), фінансовою та інвестиційною.

Однак, слід зазначити, що ПрАТ "Ліктрави" не має комплексної (з усіма розділами) програми запобігання кризових ситуацій (загальної антикризової програми), яка охоплює такі сфери, як фінансова стабільність тощо. Використовуються лише окремі її частини, зокрема ті, що стосуються фінансових та технологічних аспектів. Тому криза вимагає від керівника ПрАТ "Ліктрави" певних конструктивних заходів. Фактори можливих загроз майбутній господарській діяльності ПрАТ "Ліктрави" (табл. 2.14. Додаток Б). Економічна криза ПрАТ "Ліктрави" має конструктивний фактор (по суті, неруйнівний), але криза дає потенціал для конструктивних дій керівництва, які підприємству необхідно реструктуризувати для виходу з кризи. Для цього може знадобитися мобілізація всіх резервів від ПрАТ "Ліктрави". Одним із недоліків керівництва ПрАТ "Ліктрави" є те, що внутрішні відносини, як правило, характеризуються жорсткою централізацією та контролем з боку директора, персонал практично виключений з прийняття управлінських рішень.

Усі питання з технологією, збутом та постачанням централізовано вирішує директор. Керівники філій лінійно підпорядковуються керівнику ПрАТ "Ліктрави". Структурні підрозділи не мають фінансової самостійності. Основним недоліком внутрішньогосподарських зв'язків у ПрАТ "Ліктрави" є те, що успішність та ефективність їхньої роботи значною мірою визначається особистістю керівника: його кваліфікацією, управлінськими здібностями та іншими професійними якостями. Тому ця модель не є стабільною системою. Керівники та спеціалісти недостатньо зацікавлені в покращенні виробничих і фінансових результатів. Загалом можна констатувати, що таке управління має тенденцію використовувати адміністративні методи управління, а не економічно прозорі. Отже, застосування економічних методів в управлінні, виробництві та збуті підвищить економічну безпеку ПрАТ "Ліктрави". Враховуючи ці тенденції

розвитку підприємства, доцільно відмітити, що фінансовий стан підприємства – це стан економічної безпеки, виходячи з розрахованого Z-показника, за моделлю оцінки ймовірності банкрутства Альтмана (табл. 2.15. Додаток Б). Ймовірність у ПрАТ "Ліктрави" за період 2018-2020 рр. у найближчі 3 роки неможлива, навіть якщо підприємство стабільно приносить прибуток та зменшило обсяги господарювання.

Індикатори економічної безпеки підприємства – це показники для оцінки рівня економічної безпеки підприємства, які дають змогу виявити слабкі місця в його діяльності, визначити основні напрями та найбільш ефективні шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства. Зробимо необхідні розрахунки (табл. 2.16. Додаток Б). Розрахунки показують, що рівень економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави" погіршився через труднощі з маркетингом та оборотними коштами, а також через брак ліквідності та проблеми з погашенням короткострокової заборгованості. За 2018-2020 рр. інтегральний коефіцієнт економічної безпеки знизився на 0,25 і становив 0,2 у 2020 р. Тому рівень економічної безпеки ПАТ "Ліктрави" доцільно оцінювати за методикою визначення беззбитковості та визначення рівня економічної безпеки. Діяльність ПрАТ "Ліктрави" має бути спрямована на максимізацію прибутку, що дозволяє провести аналіз беззбитковості виробництва – обсяг – прибуток (рис. 2.3. Додаток Б). У 2018 р. фінансова міцність зросла, але це не впливає на показники стабільності економічної безпеки (рис. 2.4. Додаток Б). Відповідно до фактичних значень врахованих показників рівень економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави" були в межах, більше нормативних значень, що означає, що рівень економічної безпеки знаходиться в нормальному стані, але має тенденцію до погіршення в період 2018-2020 рр. Необхідно вибрати оптимальне співвідношення між кількістю економічних ресурсів і обсягом виробництва. Тому при здійсненні господарської діяльності керівництву ПрАТ "Ліктрави" слід не лише намагатися прискорити рух капіталу, а й максимально використати його та передбачити настання криз.

2.4. Кореляційно-регресійний аналіз ефективності забезпечення економічної безпеки підприємства

На діяльність підприємства впливають певні фактори. У разі багатофакторних моделей або явищ доцільно використовувати методи множинного кореляційного регресійного аналізу, які дозволяють досліджувати внутрішні та зовнішні зв'язки між факторами, що формують модель кількісно, а також відображають функціональні закономірності та тенденції розвитку досліджуваної характеристики ефективності. Важливою проблемою в цьому випадку є вибір аналітичного вигляду для функції f , яка зв'язує наявні фактори з результативною ознакою-функцією (формула 2.1):

$$\hat{Y} = a_0 + a_1X_1 + a_2X_2 + \dots + a_nX_n, \quad (2.1)$$

де a_0, a_1, \dots, a_n – параметри рівняння, які підлягають визначенню.

Результативна ознака – інтегральний коефіцієнт економічної безпеки, виражена коефіцієнтом економічної безпеки, факторні ознаки – коефіцієнтом загальної ліквідності та коефіцієнта окупності виробничих витрат. Розрахункові значення кореляційно-регресійної моделі (табл. 2.17. Додаток Б). Оскільки до моделі входить дві змінні, запишемо параметри багатофакторної кореляційно-регресійної залежності (табл. 2.18. Додаток Б). Таким чином, рівняння багатофакторної кореляційно-регресійної залежності економічної безпеки підприємства від загальної ліквідності та окупності виробничих витрат має вигляд (формула 2.2):

$$Y = 0,0001 - 0,063X_1 + 0,481X_2 \quad (2.2)$$

Парні коефіцієнти кореляції відображають тісноту зв'язку для кожного фактора та результативною ознакою та мають переважно тісний зв'язок. Середні похибки для розрахованих коефіцієнтів регресії становлять: $\mu(a_1) = -0,063$, $\mu(a_2) = 0,481$. Розрахункове значення F-критерію Фішера = 3,0 зі ступенем свободи. F-критерій нормального розподілу при заданому рівні довірчої ймовірності $p = 0,98$ становить $F_{\text{табл.}} = 53,83$. Значення коефіцієнта множинної кореляції близьке до 1 і становить $R = 0,99$, коефіцієнта множинної детермінації $R^2 = 0,980$, що свідчить

про високу тісноту зв'язку між інтегральним коефіцієнтом економічної безпеки та досліджуваними факторами (коефіцієнтом загальної ліквідності та коефіцієнтом окупності виробничих витрат) і показує, що варіація інтегрального коефіцієнта економічної безпеки пояснюється варіацією включених складових до рівняння регресії факторів і дорівнює 98,0%, а отже, є підтвердженням достовірності. Оцінку ймовірностей значень представлено (табл. 2.19. Додаток Б). Результати кореляційно-регресійної моделі економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави" (табл. 2.20. Додаток Б). У розрахованій нами моделі можливості покращення рівня економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави" вираженої через інтегральний коефіцієнт економічної безпеки закладено у коефіцієнті окупності виробничих витрат ($\beta_2 = 0,339$), тому що при зміні на одне середнє квадратичне відхилення відсотку даного фактора нормоване значення інтегрального коефіцієнта економічної безпеки змінюється на 0,053 свого квадратичного відхилення. Далі за ступенем впливу йде вплив коефіцієнта загальної ліквідності $\beta_1 = -0,247$.

Отже, 98,0% забезпечення економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави" буде формуватись під оберненим впливом покращення ліквідності активів та окупності виробничих витрат. Наведений вище метод розрахунку для множинного кореляційного регресійного аналізу дає змогу оцінити вплив кожного з факторів, які складають модель процесу чи явища, на продуктивність та передбачити поведінку об'єкта в майбутньому. Аналіз запропонованих нами показників впливу на економічну безпеку ПрАТ "Ліктрави" показав, що їх вибір ґрунтується на багатовимірному підході до вартісної оцінки ефективності управління ресурсами підприємства в операційній діяльності. Їх характеристики дають змогу оцінити та проаналізувати ефективність управління в кожній сфері виробництва, що підвищує ефективність забезпечення та ефективного управління економічною безпекою підприємства. Це дасть можливість у майбутньому визначити рівень резервної потужності для подальшого розвитку ПрАТ "Ліктрави" та сприяти створенню ефективної системи протидії загрозам його діяльності.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ РЕЗУЛЬТАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПрАТ "ЛІКТРАВИ"

3.1. Напрями забезпечення економічної безпеки підприємства

На сучасному етапі економічного розвитку одним із основних завдань ПрАТ "Ліктрави" є забезпечення управління його економічною безпекою. Зокрема, мегаціль включають: відстеження зовнішніх загроз для бізнесу та визначення внутрішніх загроз; діагностику стану економічної безпеки підприємства; розподіл та регулювання економічних інтересів компанії за рівнем пріоритетності, відповідно узгодження інтересів у внутрішньому та зовнішньому середовищі; розробку та впровадження інструментів управління економічною безпекою тощо. Потрібна гармонізація цілей учасників. Процедура підпорядкована низці вимог, дотримання яких є запорукою успіху такого управління (табл. 3.1. Додаток Б). Залежно від вибору мети управління економічною безпекою ПАТ "Ліктрави" увагу можна приділити тріаді: 1) узгодження інтересів, 2) захист від загроз та 3) забезпечення ресурсами. Поєднання трьох прийомів утворює трикутник міри економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави", а управління економічною безпекою ПрАТ "Ліктрави" нерозривно пов'язане з реалізацією його стратегії. У деяких випадках таке управління може бути пов'язане з однією з визначених функціональних стратегій компанії.

Для своєчасного визначення тенденції зміни економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави" доцільно використовувати матрицю (табл. 3.2. Додаток В), побудова якої базується на таких припущеннях: ринкове середовище, в якому працюють компанії, є динамічним; компанія працює в інформаційному просторі, має здатність розпізнавати зміни зовнішнього середовища та прогнозувати їх на майбутнє; підприємство має певний потенціал і досягло певного рівня економічної безпеки для підприємства, який формується взаємодією факторів

впливу внутрішнього та зовнішнього середовища. Матриця змін рівня економічної безпеки дає змогу обрати варіант його розвитку залежно від зміни рівня економічної безпеки підприємства (табл. 3.3. Додаток В).

Матриця змін рівня економічної безпеки відображає взаємодію факторів і дає змогу визначити напрям і причини змін економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави" у часі. У будь-якому випадку ПрАТ "Ліктрави" має три варіанти розвитку подій (стабільна ситуація, покращення, погіршення), кожен з яких має конкретні причини та потребує конкретних рекомендацій.

3.2. Забезпечення економічної безпеки підприємства на основі взаємоузгодження інтересів

Управління економічною безпекою ПрАТ "Ліктрави" зачіпає інтереси різних груп інтересів у зв'язку з його функціонуванням. З метою виявлення взаємозв'язків між інтересами різних зацікавлених сторін у діяльності ПрАТ "Ліктрави" пропонується скласти карти узгодження інтересів підприємства за двома напрямками – ендogenous та екзогенним (табл. 3.5-3.6. Додаток В). Чим різноманітніша карта балансу інтересів, тим більша загроза економічній безпеці компанії і тим менш вона керована. Матриця визначення ступеня керованості економічної безпеки підприємства (рис. 3.1. Додаток В).

Ідеальним заходом для контролю економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави", який визначається шляхом порівняння результатів екзогенного та ендogenous збалансування інтересів зацікавлених сторін, безумовно, є позиція в матриці, яка позначена у верхній частині правий кут, тобто гармонія, що характеризує абсолютну відсутність протиріччя між інтересами. Визнаємо гармонію як ідеальну міру керованості економічної безпеки компанії, але не може вважатися вільною від недоліків. Побудова структури адміністративного механізму в системі узгодження інтересів груп інтересів та економічної безпеки компанії має базуватися на функціонально-ресурсному підході, який полягає в: ідентифікованих загрозах; визначенні, коли, за яких обставин і на яких ділянках

необхідний агресивний наступ (реалізувати протидію загрозам), застосувати еволюційний підхід (метод сумлінної методичної підготовки та поступового розширення середовища проживання), застосування методу адаптації чи очікування. Загальна схема функціонування механізму управління в системі економічної безпеки підприємства (рис. 3.2. Додаток В).

Директор ПрАТ "Ліктрави" визначає стратегічні питання щодо управління економічною безпекою підприємства. Служба економічної безпеки підприємства здійснює контроль на стратегічному, тактичному та оперативному рівні. Для забезпечення ефективності запропонованого механізму директор ПрАТ "Ліктрави" має запровадити систему моніторингу економічної безпеки компанії. Тому ПрАТ "Ліктрави" наразі зазнає негативного впливу кризи, тому пріоритетом є розробка інструментів для покращити ефективне корпоративне управління. Ці інструменти включають наступне:

1) оптимізація витрат: детальний огляд витрат; Зменшення невиробничих витрат (в основному адміністративних витрат); Зниження додаткових витрат на оплату праці; реалізація політики енергозбереження;

2) мобілізація внутрішніх ресурсів: зниження попиту; оптимізація запасів; Стимулювання збуту;

3) підтримка елементів відтворювального потенціалу: визначення пріоритетності сільськогосподарської продукції ПрАТ "Ліктрави" та напрямів діяльності, в яких підприємство має найбільш стабільні ринкові позиції;

4) мати лояльну політику до ключових співробітників, щоб зберегти людські ресурси; для логічного завершення проектів, які мають безпосередній вплив на життя компанії.

3.3. Формування ресурсного забезпечення управління економічною безпекою підприємства

Дослідження механізмів ресурсного забезпечення діяльності ПрАТ "Ліктрави" створює необхідну основу для вироблення концепції

управління ресурсами.

Механізм ресурсного забезпечення в умовах ПрАТ "Ліктрави" – це система інституціональних елементів, необхідна для розподілу й перерозподілу ресурсів підприємства та його структурними підрозділами, а також трансформації ресурсів з однієї форми в іншу. Напрями ресурсного забезпечення діяльності ПрАТ "Ліктрави" визначаються тими фінансовими, кадровими, матеріальними й іншими ресурсами та інноваціями, які передбачається запровадити в майбутньому, а також можливостями щодо залучення джерел інвестування. Таким чином, ресурсне забезпечення діяльності ПрАТ "Ліктрави" являє собою комплексний процес мобілізації, розподілу ресурсів та нагромадження. Планування, контроль, моніторинг та інші процедури спрямовані на ефективне та раціональне використання ресурсів та зменшення ризику в діяльності підприємства. ПрАТ "Ліктрави" як відкрита економічна система вступає у взаємодію із зовнішнім середовищем, представленим ринками ресурсів, формуючи свої первинні ресурси. Джерелами фінансування ресурсів можуть бути власні та позичкові кошти. Наступним етапом процесу ресурсного забезпечення діяльності ПрАТ "Ліктрави" є нагромадження, комбінування, розподіл і перерозподіл ресурсів, тобто формування ресурсного потенціалу підприємства (рис. 3.3. Додаток В). Слід ще раз зазначити, що загальним для усіх видів ресурсів є питання про ефективність їх використання. Цілі формування складових ресурсного забезпечення повинні відповідати обраній стратегії розвитку ПрАТ "Ліктрави" й цілям внутрішніх бізнес-процесів і бути інтегрованими із кожною з них. Матеріальні ресурси підприємства слід формувати невіддільно від потенціалу інтелектуальних активів та інших неосяжних ресурсів, тобто не створювати незалежні можливості, які не мають синергізму. Отже, витрати підприємства та процес управління ними безпосередньо впливають на стан економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави", є очевидним. Важливою умовою ефективного використання ресурсів для забезпечення розвитку ПрАТ "Ліктрави" є інтегрована взаємодія всіх ресурсів, що формують ресурсну базу розвитку підприємства.

3.4. Прогнозування забезпечення економічної безпеки підприємства

В рамках власного спектру інтересів ПрАТ "Ліктрави", що функціонує і взаємодіє із багатьма суб'єктами соціально-економічних відносин, процес гармонізації є шляхом досягнення позитивних результатів. З економічного погляду гармонізація є процесом взаємного узгодження, систематизації, уніфікації, координування, упорядкування, способом забезпечення взаємної відповідності економічних інтересів, відносин і процесів, способом подолання невинуватених відмінностей. Вони виникають по горизонтальній взаємодії та можуть утворити уявлення про нерівність стану суб'єктів економічних відносин.

Загалом, при гармонізації унеможливаються будь-які односторонні переваги одного суб'єкта господарювання над іншим. У сфері задоволення сукупних інтересів, кожен з учасників повинен задовольняти власну сферу певних інтересів завдяки взаємодії з іншими суб'єктами. Для підвищення результативності діяльності ПрАТ "Ліктрави" потрібно сформувати дієву систему превентивних заходів. Для забезпечення ефективності системи управління прибутком в організаційну структуру ПрАТ "Ліктрави" треба вводити функцію контролінгу.

Запропоновану модель превентивних заходів усунення зовнішніх та внутрішніх загроз діяльності ПрАТ "Ліктрави" з позиції економічної збалансованості (рис. 3.4. Додаток В). Витрати на інвестиції є витратами, джерелом фінансування яких є чистий прибуток ПрАТ "Ліктрави". Певний рівень стратегічного управління прибутком ПрАТ "Ліктрави" та вид базової стратегії мають відповідати одній із стратегій фінансового управління. Нормальне значення ЕФР становить 0,3-0,5. Розрахунок ефекту фінансового левериджу (табл. 3.7. Додаток В). Фінансовий леверидж 23,15% – це позиковий капітал, що використовується на 1 грн. власного капіталу. При цьому можна отримати зростання валового прибутку у 1,77% та чистий прибуток у розмірі 59002,27 тис.грн. – механізм впливу на рівень рентабельності власного капіталу

зміни співвідношення позикових та власних коштів. Ефект фінансового левериджу становитиме:

Результат процентів за кредит та приріст власного капіталу є додатнім ($EFL=31,15\%-10,00\% = 23,15\%$), значить з кожного відсотка по відношенню до власного капіталу, вкладеного у позиковий капітал можна отримати 23,15% приросту власного капіталу, а значить збільшити розмір його прибутковості – на 4,02%. $E_f = 59002,27 - 56723,50 = 2278,77$ (тис.грн.). Відповідно до нормативних значень вважається надзвичайно гарним важелем при вихідних умовах кредитування діяльності ПрАТ "Ліктрави". Загалом, ефект фінансового левериджу нам показав, що рентабельність власного капіталу не залежить від абсолютних величин, якими є суми позичкового та власного капіталу. Залежить від відносних показників (проценти за кредит, рентабельність активів, коефіцієнт заборгованості). Між рентабельністю власного капіталу та коефіцієнтом заборгованості існує залежність лінійна (чим більша заборгованість, тим більша рентабельність).

Таким чином, збільшення умов прибутковості ПрАТ "Ліктрави" та покращення рівня економічної безпеки можливе за умов дотримання економічних засад ефективного формування прибутку від операційної діяльності в результаті збільшення збуту на 13%, собівартості на 11%, позикових коштів - на 50% від суми власного капіталу 50. Особливо важливим напрямом у отриманні додаткових джерел доходів ПрАТ "Ліктрави" повинна стати інвестиційна діяльність, яка має проводитись з урахуванням впровадження системи запровадження у виробничу програму підприємства нових інвестиційних проектів оновлення виробничих потужностей, а також виробництва якісно удосконаленої продукції.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Відповідно до поставленої мети дослідження щодо розробки пропозицій забезпечення економічної безпеки підприємства було зроблено такі висновки:

1. Узагальнено, що погляди більшості вчених на тему економічної безпеки підприємства дуже різні, а іноді й суперечливі. Є багато дискусій щодо концептуальних підходів до визначення сутності категорії "економічна безпека підприємства", кола її функціональних компонентів, складу оцінки критеріїв, складових тощо. є складними.

2. Обґрунтовано, що основою розроблення комплексної системи забезпечення економічної безпеки підприємства має бути певна концепція, яка включає мету, завдання, принципи функціонування, предмет і предмет, стратегію і тактику, мета цієї системи полягає в тому, щоб мінімізувати зовнішні та внутрішні загрози для економічного становища підприємства, включаючи його фінансові, матеріальні, інформаційні та людські ресурси.

3. Систематизовано, що для досягнення поставленої мети необхідно вирішення конкретних завдань, що об'єднують усі сфери безпеки: 1) ефективне прогнозування загроз економічній безпеці підприємства; 2) організація запобігання можливим загрозам; 3) виявлення, аналіз та оцінка існуючих загроз економічній безпеці; 4) прийняття рішень та реагування на існуючі загрози; 5) удосконалення системи економічної безпеки підприємництва.

4. З'ясовано, що ПрАТ "Ліктрави" є одним із найстаріших фармацевтичних підприємств України, що спеціалізується на виготовленні та реалізації фітопрепаратів, а також оздоровчо-профілактичних заходах. Підприємство прибутково працювало у 2018-2020 рр.

5. Узагальнено, що надійна економічна безпека ПрАТ "Ліктрави" можлива лише за комплексного та системного підходу до її організації. Механізм економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави" це низка ділових, економічних, організаційно-правових та мотиваційних способів збалансування інтересів підприємства з інтересами середовища, що забезпечує прибуток. Таким чином,

98,0% гарантії економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави" формується під впливом підвищення ліквідності активів та покриття витрат виробництва.

6. Дано пропозиції керівнику ПрАТ "Ліктрави" враховувати наявність тріади цілей: узгодження інтересів, запобігання загрозам та формування відповідних ресурсів. Така тріада цілей має взаємодоповнювальний характер. Запропоновано гармонізацію інтересів для ПрАТ "Ліктрави" – процес збалансування позицій та інтересів різних груп у часі та просторі. Побудова структури адміністративного механізму в системі гармонізації груп інтересів та економічної безпеки компанії має базуватися на функціонально-ресурсному підході, який: визначає загрози; коли, за яких обставин і на яких ділянках необхідний агресивний наступ, застосувати еволюційний підхід, застосувати метод адаптації чи очікування.

7. Обґрунтовано, що загальна концепція запропонованого механізму управління економічною безпекою підприємства передбачає створення системи, яка виявляє загрози, прогнозує їх наслідки, визначає методи локалізації та передає інформацію до загальної системи управління, в якій приймаються оперативні рішення. усувати загрози або коригувати стратегічні цілі. Сучасні умови розвитку ПрАТ "Ліктрави" вимагають зміни парадигми в оцінці ефективності використання ресурсів.

8. Вжиття заходів щодо контролю витрат та забезпечення належного управлінського контролю за використанням коштів на забезпечення виробництва, управління та збуту в операційній діяльності ПрАТ "Ліктрави" дозволить підприємству зберегти стабільне економічне становище. З іншого боку, економічним результатом забезпечення ефективності економічної безпеки має бути отримання або збільшення прибутку. Результат процентів за кредит та приріст власного капіталу є додатнім ($EФЛ=31,15\%-10,00\% = 23,15\%$), значить з кожного відсотка по відношенню до власного капіталу, вкладеного у позиковий капітал можна отримати 23,15% приросту власного капіталу, а значить збільшити розмір його прибутковості – на 4,02%.
 $Eф = 59002,27 - 56723,50 = 2278,77$ (тис. грн.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барановський О. І. Фінансова безпека: монографія. Київ: Фенікс. 1999. 338 с.
2. Безбожний В. Л. Вибір способу забезпечення соціально-економічної безпеки великих промислових підприємств: Дис. ...канд. екон. наук : 08.00.04: Луганськ. 2009. 197 с.
3. Бендиков М. А. Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития. *Менеджмент в России и за рубежом*. 2000. № 2. С. 17–30.
4. Бендиков М. А. Экономическая безопасность промышленного предприятия (организационно-методический аспект). *Консультант директора*. 2000. № 2. С. 7–13.
5. Вакульчук А.О. Економічна безпека підприємства як система боротьби з загрозами. *Концептуальні шляхи розвитку науки та освіти*. Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. м. Київ, 13-14 грудня 2021 р. URL: <http://www.konferenciaonline.org.ua/ua/article/id-401/> (дата звернення 14.12.2021).
6. Вакульчук А.О. Способи забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економіка, облік, фінанси та право: стан, проблеми та перспективи розвитку*. Матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. м. Полтава, 10 грудня 2021 р. URL: <http://www.konferenciaonline.org.ua/ua/article/id-401/> (дата звернення 11.12.2021).
7. Вакульчук А.О. Характеристика функціональних компонентів економічної безпеки підприємства. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (випуск 64)*. Міжнар.наук.-практ. інтернет-конф. м. Тернопіль, 10 грудня 2021 р. URL: <http://www.konferenciaonline.org.ua/ua/article/id-401/> (дата звернення 11.12.2021).
8. Варналій З.С. Економічна безпека: навч. посіб. За ред. З.С. Варналія. Київ : Знання. 2009. 647 с.
9. Ващекин Н.П., Делиев М.И., Урсул А.Д. Безопасность

предпринимательской деятельности: учебн. пособ. Москов. гос. институт коммерции НИИ устойчивого развития и безопасности. 2-е узд. дополн. и переработ. Москва: ЗАО Издво "Экономика". 2002. 334 с.

10. Вектор інвестицій як інструмент регулювання економічної безпеки підприємства: [зб. наук. праць] / Драга А. А. 2004. № 5. С. 132-134.

11. Грунин О. А Грунин С. О. Экономическая безопасность организации О. А. Грунин, СПб.: Питер, 2008. 230 с.

12. Економічна безпека підприємства: [підручник] / [А. М. Дідик, О. Є. Кузьмін, В. Л. Ортинський, Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорелов, О. В. Ілляшенко та ін.]; за заг. ред. А. М. Дідика. Львів: НУ "Львівська політехніка", ТЗОВ "Видавнична група "Бухгалтери України". 2019. 624 с.

13. Економічна безпека України: монографія / [Федоренко В.Г., Грищенко І.М., Новікова О.Ф., Ольшанська О.В. та ін.]; за ред. В.Г. Федоренка, І.М. Грищенко, Т.Є. Воронкової. Київ: ТОВ "ДКС центр". 2017. 462 с.

14. Забродский В. А., Кизим Н. А. Развитие крупномасштабных экономикоравовых систем. Харків: Бизнес Информ. 2000. 72 с.

15. Иванов А. Р. Шлыков В. А. Экономическая безопасность предприятия. Москва: Вираз-центр. 1995. 265 с.

16. Ілляшенко С. Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке. *Актуальні проблеми економіки*. 2003. №3(21). С. 12-19.

17. Капустін М. Про деякі проблеми економічної безпеки підприємництва. URL: www.personal.in.ua/article.php?ida=524 (дата звернення 21.10.2021).

18. Карпенко О. А. Основи антикризового управління: навч.-метод. посіб. К: Вид-во НАДУ. 2009. 208 с.

19. Квач І.Я. Формування теоретико-методологічних аспектів системи економічної безпеки підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Електронне наукове фахове видання. 2018. Вип. 22. С. 376-382.

20. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: [монографія] / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов та ін. Київ.:

Лібра. 2003. 280 с.

21. Крозье М. Основные тенденции современных сложных обществ. *Социально-политический журнал*. 1992. № 6–7. С. 64 – 68.

22. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. 2-ге вид., переробл. Київ : НІСД, 2015. 348 с.

23. Максимова Т. С. Лиштван К. В. Філімонова О. В. Формування інноваційної політики підприємства. *Економічний вісник Донбасу*. 2010. №2(20). С. 181-183.

24. Механизмы управления экономической безопасностью. А. В. Кириенко, С. Г. Мищенко, Р. А. Руденский: под. ред. А. В. Кириенко. Донецк: Дон НУ. 2002. 178 с.

25. Михайленко А. Механизм обеспечения экономической безопасности России. *Российский экономический журнал*. 1996. № 4. С. 119–127.

26. Моденов А.К. Белякова Е.И., Власов М.П., Лелявина Т.А. Экономическая безопасность предприятия : монография. СПбГАСУ. СПб. 2019. 550 с.

27. Науменко Є.Ю. Механізм управління економічною безпекою в умовах кризи. *Молодий вчений*. 2017. № 7 (47). С. 462-466.

28. Олейников Е.А. Экономическая и национальная безопасность: учебник для вузов. Москва: Экзамен. 2004. 768 с.

29. Ортинський В. Л. Керницький І. С., Живко З. Б. Економічна безпека підприємств, організацій та установ. Київ: Правова єдність. 2009. 544 с.

30. Отенко І. П. Ярошенко А. Ф. Аналіз та оцінка факторів економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Сер. "Економіка": зб. наук. праць. Ужгород: Вид. УНУ. 2007. № 22 (спецвипуск) частина 2. С. 43–48.

31. Офіційний сайт ПрАт "Ліктрави". URL: <https://liktravy.ua/ru> (дата звернення 21.11.2020).

32. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України. від 01.07.1992 р. №2343-12. Верховна Рада України.

URL: zakon.rada.gov.ua. (дата звернення 21.10.2021).

33. Птащенко Л. О. Стратегічне та інноваційне забезпечення розвитку системи економічної безпеки підприємства: навч. посіб. Київ : "Центр учбової літератури". 2018. 320 с.

34. Сухорукова Т. Проблеми економічної безпеки підприємства. *Бізнес-інформ*. 1998. № 4. С. 61–65.

35. Тамбовцев В. Л. Экономическая безопасность хозяйственных систем: структура проблемы. *Вестник Московского государственного университета*. Серия 6. Экономика. 1995. № 3. С. 3–9.

36. Тамбовцев В.Л. Экономическая безопасность хозяйственных систем: структура, проблемы. *Вестник МГУ*. Сер. 6. Экономика. 1995. 3. С. 3.

37. Тарнавська Т.В. Генеза поняття "система": історичний огляд. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2011. № 6(47). С. 129–139.

38. Фень К.С. Пріоритетні напрями зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2018. Серія Економіка. Випуск 1(9). С. 68-75.

39. Фоміна М. В. Проблеми економічно безпечного розвитку підприємств: теорія і практика: [монографія]. Донецьк: ДонДУЕТ. 2005. 140 с.

40. Шинкар С.М. Система економічної безпеки підприємства: методичні засади формування. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. Вип. 25. С. 133-137.

41. Экономическая безопасность Украины в условиях рыночных трансформационных процессов: монография / Под общей редакцией проф. В.Г. Ткаченко и проф. В.И. Богачева. Ровеньки. 2007. 330 с.

42. Lambert D. La defense de l'ekonomie: la conjugasion des efforts de l'Etat, de l'entreprise et d'individuy. *Strategique*. 1990. № 2. pp. 83–98.

ДОДАТКИ

Найпопулярніші дефініції економічної безпеки підприємства

Автори	Змістова характеристика	Ідеологічна домінанта	Концептуальний підхід
Бендіков М. [3; 4]	Захищеність науково-технічного, технологічного, виробничого та кадрового потенціалу підприємства від прямих (активних) чи непрямих (пасивних) загроз.	Захищеність від загроз або небажаних змін	Захисний
Сухорукова Т. [34]	Захищеність діяльності підприємства від негативного впливу зовнішнього оточення, а також здатність своєчасно усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, які не відбиваються негативно на його діяльності.		
Тамбовцев В. Л. [36]	Стан підприємства, який означає, що ймовірність небажаної зміни - будь-яких якостей, параметрів приналежного йому майна і його зовнішнього середовища.		
Отенко І. П. [30]	Стійкий розвиток підприємства (тобто збалансований і безупинний), що досягається за допомогою використання всіх видів ресурсів і підприємницьких можливостей, за якими гарантується найбільш ефективне їх використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам).	Розвиток	Ресурсно-функціональний
Олейніков Є. [28]	Стан найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства на нинішній час і в майбутньому.	Наявність ресурсів	
Капустін Н. [17]	Сукупність чинників, які забезпечують незалежність, стійкість, здатність до прогресу в умовах впливу дестабілізуючих факторів.	Стійкість	Стійкісний
Барановський О. І. [1]	Комплекс заходів, які сприяють підвищенню фінансової стійкості господарчих суб'єктів за умов ринкової економіки, що захищають їх комерційні інтереси від впливу негативних ринкових процесів.		
Козаченко Г. В., Пономарьов В. П. [20]	Міра гармонізації в часі та просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють поза межами підприємства.	Міра гармонізації інтересів	Гармонізаційний

Джерело: згруповано автором на основі літературних джерел.

Додаток А

Рис. 1.1. Концепції та підходи до тлумачення економічної безпеки підприємства

Джерело: адаптовано автором [20].

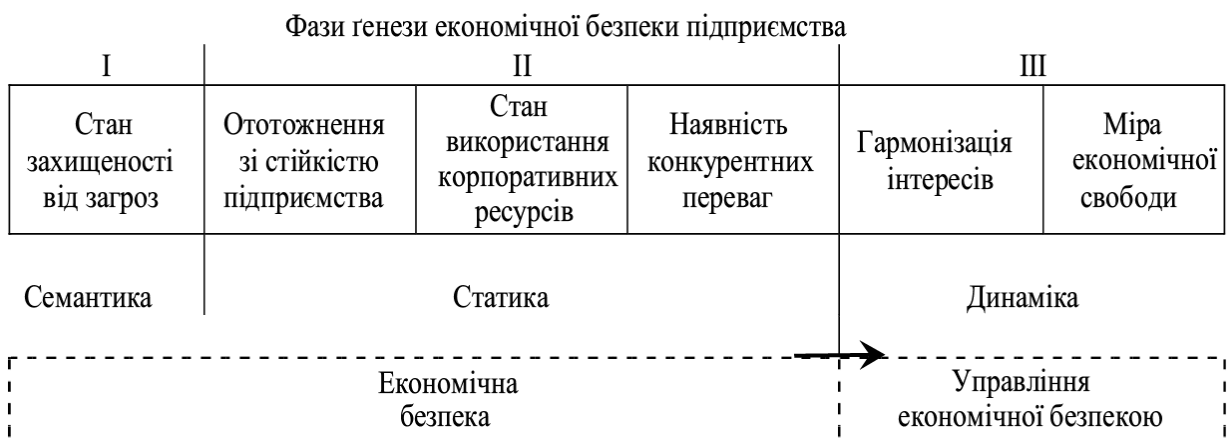

Рис. 1.2. Генеза економічної безпеки підприємства

Джерело: узагальнено на основі [14; 22].

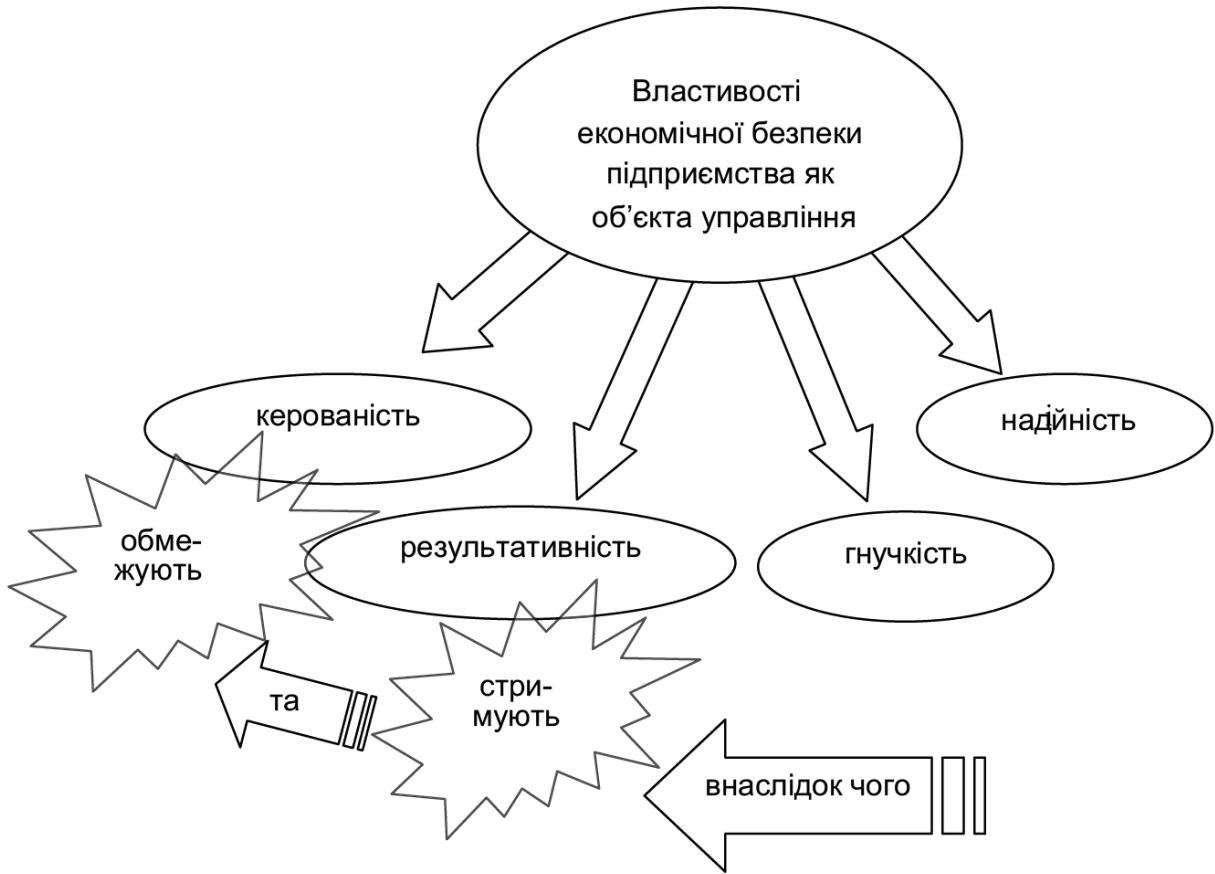

Рис. 1.3. Властивості економічної безпеки підприємства як об'єкта управління

Джерело: узагальнено на основі [2; 10; 14].

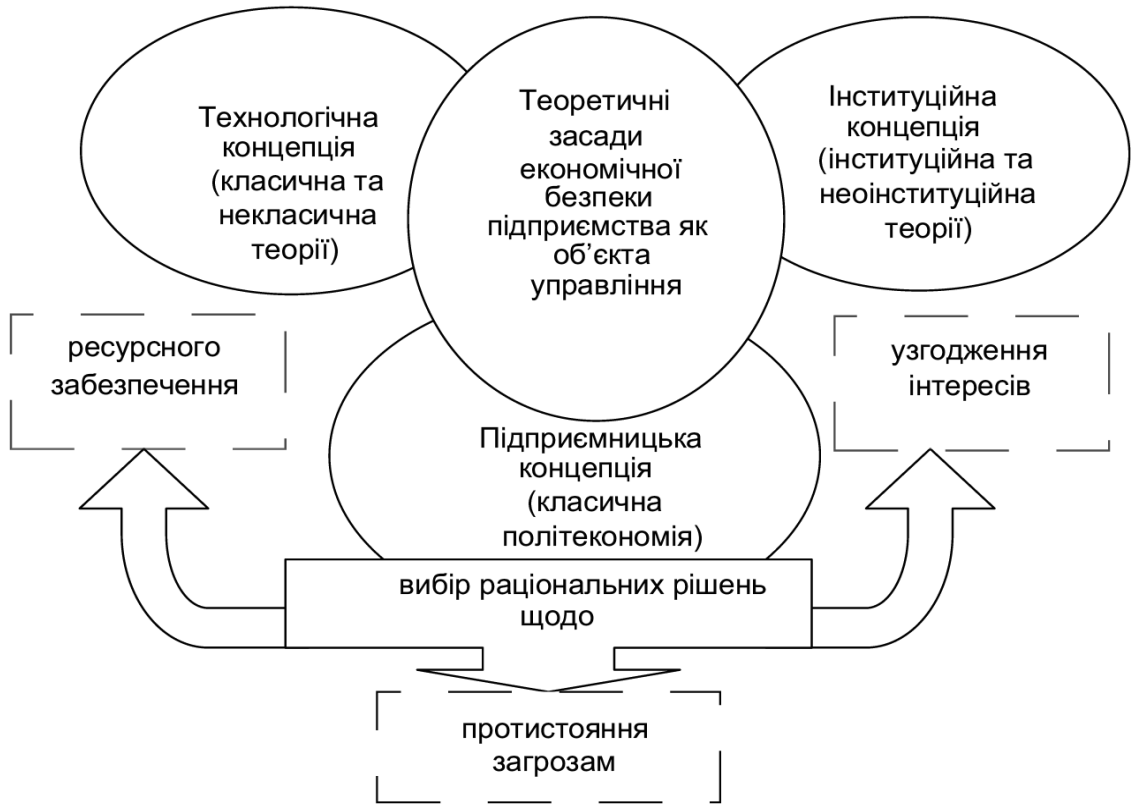

Рис. 1.4. Теоретичні засади економічної безпеки підприємства як об'єкта управління

Джерело: узагальнено на основі [20; 25].

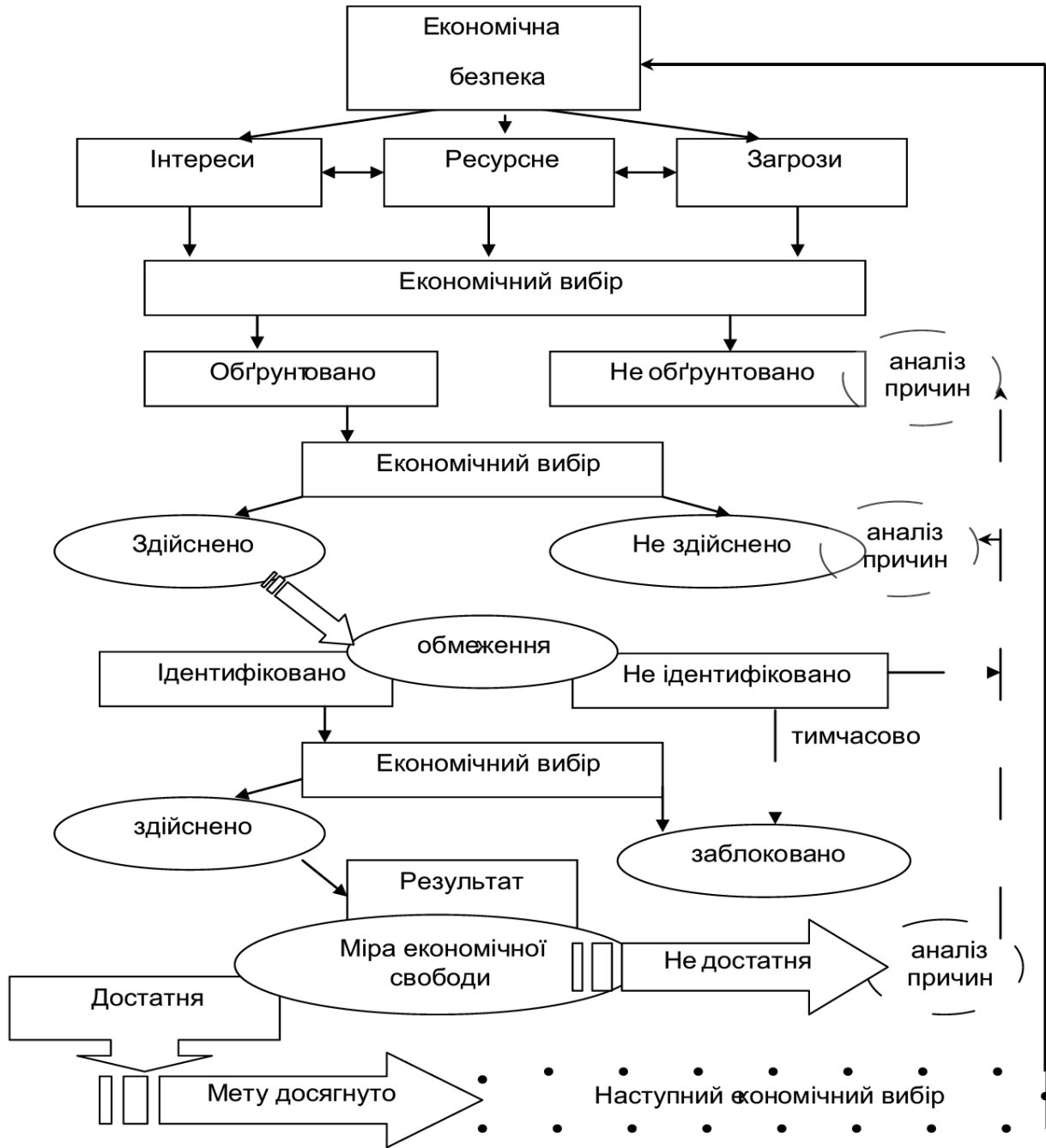

Рис. 1.5. Структурно-логічна композиція економічної безпеки підприємства як об'єкта управління

Джерело: [20].

Додаток А

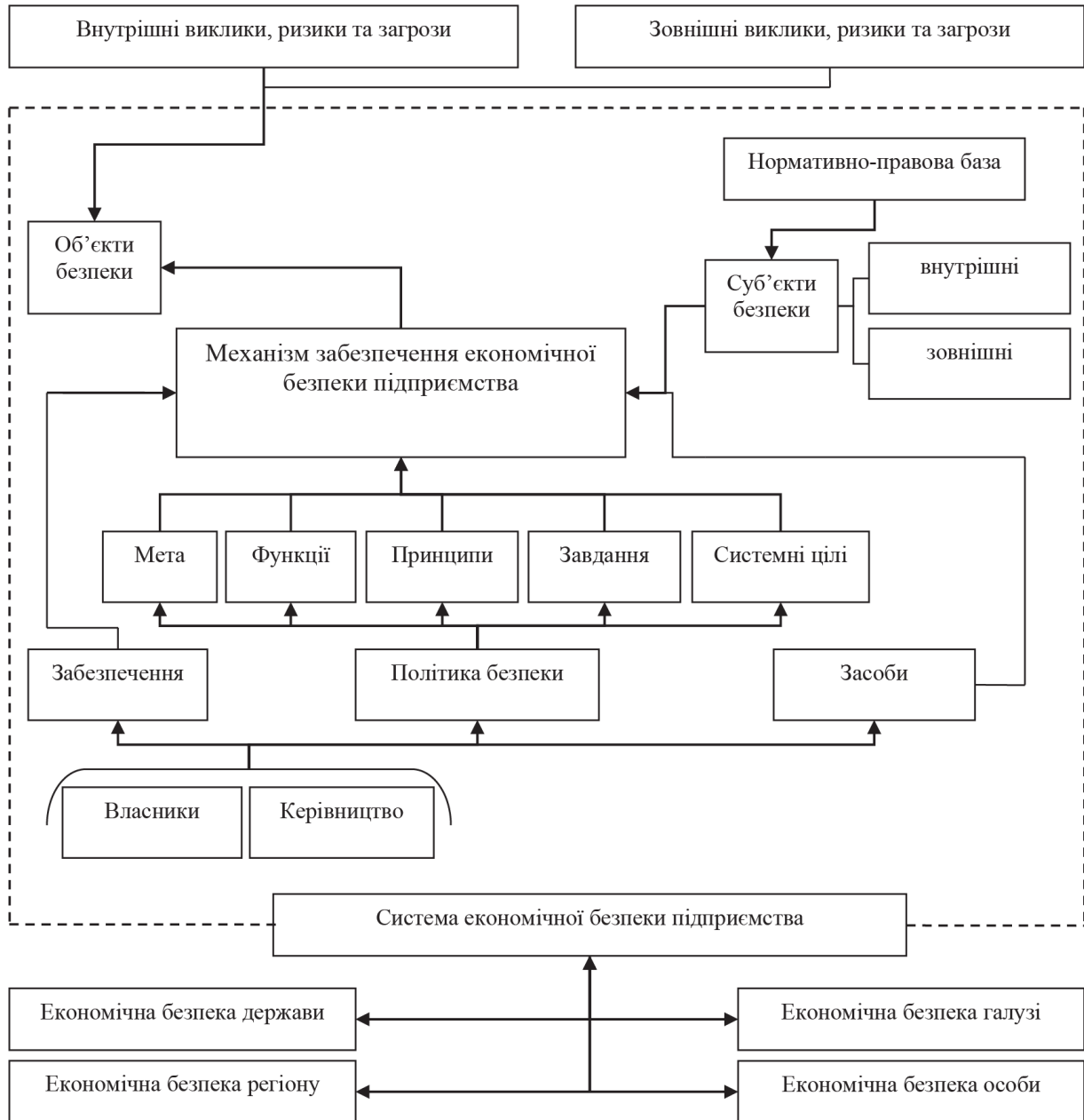

Рис. 1.6. Модель забезпечення економічної безпеки підприємства (системний підхід)

Джерело: [40, с. 136].

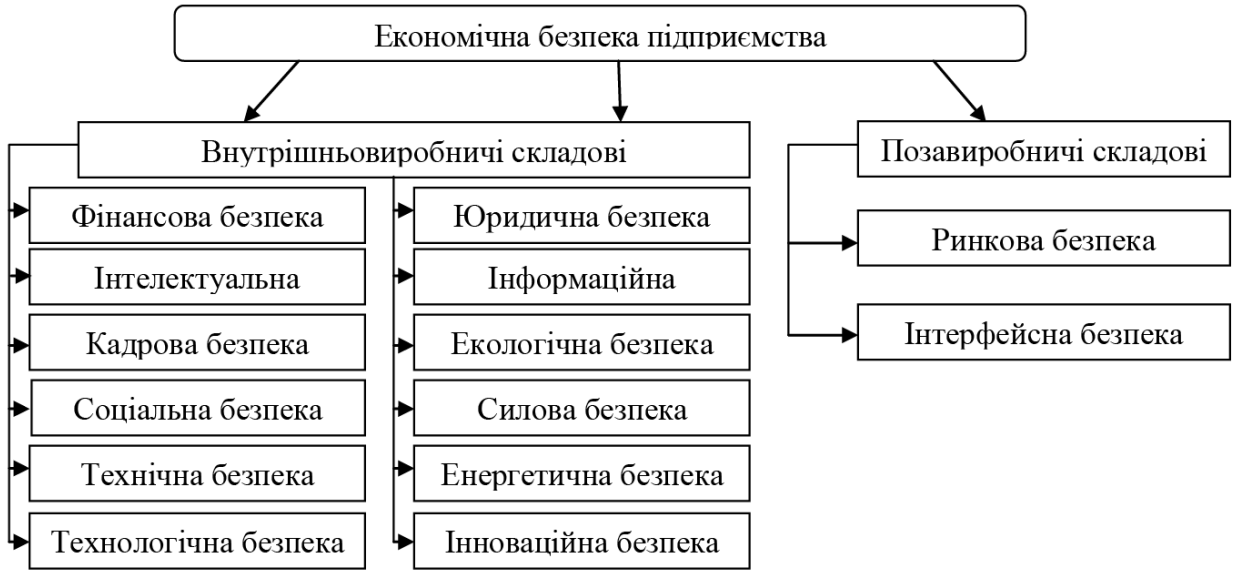

Рис. 1.7. Структура економічної безпеки підприємства

Джерело: згруповано [37].

Функціональні складові економічної безпеки підприємства

Функціональна складова ЕБП	Головна мета функціональної складової економічної безпеки підприємства
Фінансова	Досягнення найефективнішого використання корпоративних ресурсів, забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості і незалежності підприємства.
Інтелектуальна	Збереження й розвиток інтелектуального потенціалу підприємства.
Кадрова	Збереження й розвиток кадрового потенціалу підприємства (наявність високоосвічених та кваліфікованих працівників, управлінського персоналу, відсутність масового відтоку фахівців, високий рівень їх підготовки).
Соціальна	Задоволення матеріальних та нематеріальних потреб працівників.
Технічна	Наявність високого технічного рівня виробництва.
Технологічна	Ступінь відповідності застосовуваних на підприємстві технологій найкращим світовим аналогам за оптимізації витрат ресурсів.
Юридична	Правове забезпечення діяльності підприємства і дотримання чинного законодавства.
Інформаційна	Ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підприємства.
Екологічна	Дотримання чинних екологічних норм, мінімізація втрат від забруднення довкілля.
Силова	Забезпечення фізичної та моральної безпеки співробітників; гарантії безпеки майна та капіталу підприємства й інформаційного середовища підприємства.
Енергетична	Забезпечення енергетичного потенціалу підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз.
Інноваційна	Формування необхідних і достатніх умов для збільшення можливостей створення та використання інновацій: продуктових, технологічних, економічних, організаційних і соціальних, з метою розроблення та впровадження конкурентоспроможності продукції й технологій на рівні світових стандартів.

Джерело: [37].

Рис. 1.8. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства

Джерело: [33, с. 22].

Додаток Б

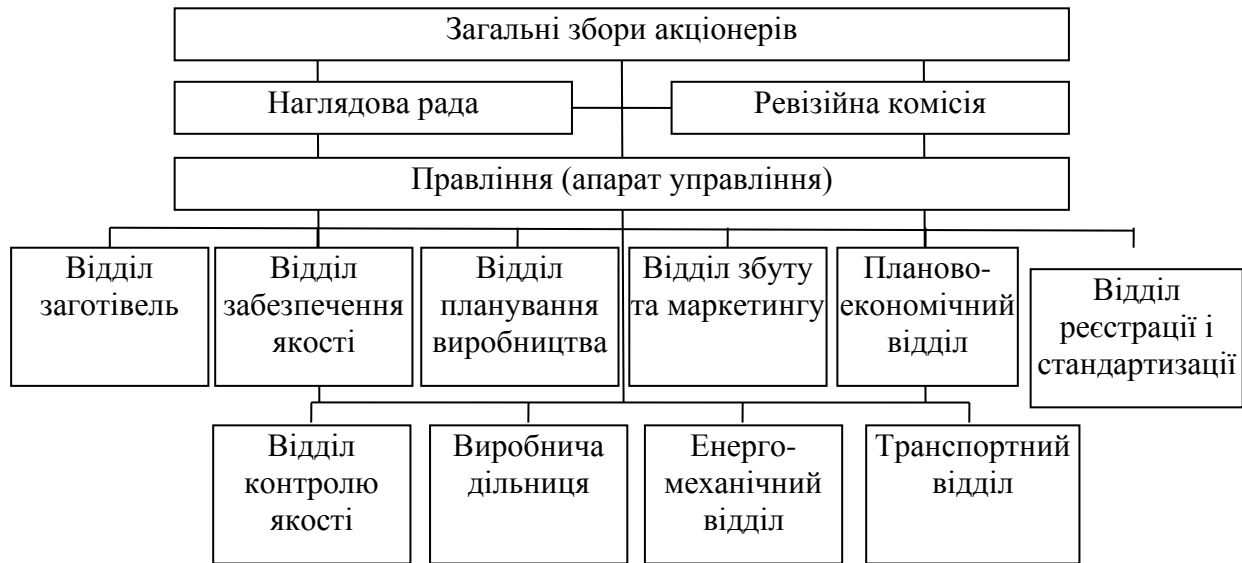

Рис. 2.1. Організаційна структура ПрАТ "Ліктрави"

Джерело: побудовано за даними підприємства

Таблиця 2.1

**Основні економічні показники господарської діяльності
ПрАТ "Ліктрави"**

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. до 2018 р.	
				+/-	%
Чистий дохід (виручка), тис. грн.	98925,00	98100,00	131126,00	32201,00	32,55
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	47968,00	44884,00	61651,00	13683,00	28,53
Валовий прибуток, тис. грн.	50957,00	53216,00	69175,00	18218,00	35,75
Чистий прибуток, тис. грн.	14595,00	3495,00	13639,00	-956,00	-6,55
Статутний капітал, тис. грн.	1008,00	1008,00	1008,00	0,00	0,0
Власний капітал, тис. грн.	116403,00	119898,00	119898,00	3495,00	3,0
Залучений капітал, тис. грн.	22691,00	27861,00	32970,00	10279,00	45,3
Робочий (чистий оборотний капітал), тис. грн.	58675,00	60743,00	75628,00	16953,00	28,89
Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн.	54876,50	65689,50	76901,50	22025,00	40,14
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	70861,00	77737,00	86161,00	15300,00	21,59
Фондовіддача, грн.	0,47	0,37	0,38	-0,09	-19,37
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,64	0,62	0,70	0,06	-
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	259	266	231	-28	-10,81
Продуктивність праці, тис. грн.	381,95	368,80	567,65	185,70	48,62
Рентабельність господарської діяльності, %	20,45	4,51	14,05	-6,40	-

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Додаток Б

Таблиця 2.2

Характеристика активів та джерел їх утворення ПрАТ "Ліктрави"

Показники	На 31.12. 2018 р.		На 31.12. 2020 р.		2020 р. до 2018 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+ / -	%	п.с.
Активи							
Необоротні активи	62389,0	44,9	84813,0	47,1	22424,0	35,9	2,2
Оборотні активи	76705,0	55,1	93553,0	51,9	16848,0	22,0	-3,2
Витрати майбутніх періодів	134,0	0,1	212,0	0,1	78,0	58,2	0,0
Зобов'язання							
Власний капітал	116403,0	83,7	133537,0	74,1	17134,0	14,7	-9,6
Довгострокові зобов'язання	4527,0	3,3	14833,0	8,2	10306,0	>3,2 р.	5,0
Поточні зобов'язання	18164,0	13,1	31806,0	17,7	13642,0	75,1	4,6
Разом	139094,0	100,0	180175,0	100,0	41081,0	29,5	0,0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Таблиця 2.3

Показники ділової активності ПрАТ "Ліктрави"

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. до 2018 р.	
				+ / -	%
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	98925,0	98100,0	131126,0	32201,0	32,6
Фактичні обсяги виробництва продукції, тис. грн.	75839,0	113984,0	128341,0	52502,0	69,2
Валовий прибуток, тис. грн.	50957,0	53216,0	69175,0	18218,0	35,8
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	18529,0	8651,0	22762,0	4233,0	22,8
Фінансовий результат від господарської діяльності, тис. грн.	18750,0	5098,0	18993,0	243,0	1,3
Загальний фінансовий результат, створений підприємством, тис. грн.	18755,0	5520,0	20589,0	1834,0	9,8
Чистий прибуток, тис. грн.	14595,0	3495,0	13639,0	-956,0	-6,6
Частка фінансового результату від операційної діяльності	1,0	1,7	1,2	0,2	-
Додана вартість, тис. грн.	40484,0	31172,0	48204,0	7720,0	19,1

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Додаток Б
Таблиця 2.4

Показники ліквідності ПрАТ "Ліктрави"

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. до 2018 р. (+/-)
Коефіцієнт загальної ліквідності	4,2	4,3	5,2	0,9
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,4	2,4	2,6	0,3
Коефіцієнт незалежної (забезпеченої) ліквідності	0,8	1,1	1,0	0,2
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,3	0,5	0,3	0,0
Частка оборотних активів в загальній сумі активів, %	55,1	53,3	51,9	-3,2
Частка виробничих запасів в оборотних активах, %	31,8	32,2	35,2	3,4

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Таблиця 2.5

Показники фінансової стійкості ПрАТ "Ліктрави"

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. до 2018 р. (+/-)
Коефіцієнт автономії	0,84	0,81	0,81	-0,03
Коефіцієнт фінансової залежності	1,19	1,23	1,50	0,31
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,16	0,19	0,26	0,10
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	0,19	0,23	0,68	0,49
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	0,70	0,65	0,38	-0,33
Коефіцієнт фінансової стабільності	5,13	4,30	2,86	-2,27

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Таблиця 2.6

Показники платоспроможності ПрАТ "Ліктрави"

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. до 2018 р. (+/-)
Маневреність робочого капіталу	0,58	0,58	0,61	0,02
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,50	0,51	0,63	0,13
Коефіцієнт поточних зобов'язань	0,80	0,65	0,68	-0,12
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,04	0,08	0,10	0,06
Коефіцієнт забезпечення запасів робочим капіталом	1,74	1,71	1,65	-0,10
Коефіцієнт страхування статутного капіталу	0,45	0,45	0,45	0,00
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів робочим капіталом	0,76	0,77	0,81	0,04

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Додаток Б
Таблиця 2.7

Показники оборотності ділової активності ПрАТ "Ліктрави"

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. до 2018 р. (+/-)
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,4	1,3	1,5	0,1
Тривалість обороту оборотних активів, дні	261,5	289,2	239,8	-21,6
Коефіцієнт завантаженості активів в обороті	0,7	0,8	0,7	-0,1
Коефіцієнт оборотності коштів в розрахунках	2,5	2,3	2,9	0,4
Тривалість обороту коштів в розрахунках, дні	145,1	159,4	126,2	-18,9
Коефіцієнт оборотності запасів	3,2	2,8	3,2	0,1
Тривалість обороту запасів, дні	115,0	128,5	113,1	-1,9
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	4,2	3,9	4,5	0,3
Тривалість обороту виробничих запасів, дні	86,2	92,6	81,1	-5,0
Коефіцієнт оборотності активів	0,8	0,7	0,8	0,0
Тривалість обороту активів, дні	463,9	533,6	456,4	-7,5
Коефіцієнт завантаженості активів	260,1	287,8	239,4	-20,8
Тривалість операційного циклу, дні	116,5	132,1	106,4	-10,1
Тривалість погашення дебіторської заборгованості, дні	260,1	287,8	239,4	-20,8

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Таблиця 2.8

Показники ефективності господарської діяльності ПрАТ "Ліктрави"

(%)

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. до 2018 р. (+/-)
Рентабельність основної діяльності	23,09	10,64	19,88	-3,22
Рентабельність операційної діяльності	20,21	7,65	16,84	-3,37
Рентабельність іншої операційної діяльності	-1,45	-25,60	31,17	32,62
Рентабельність звичайної діяльності	20,45	4,51	14,05	-6,40
Рентабельність господарської діяльності	20,45	4,51	14,05	-6,40
Рентабельність підприємства	15,92	3,09	10,09	-5,83

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Важелі організаційного впливу на результативність управління економічною безпекою ПрАТ "Ліктрави"

Сфера виникнення важеля	Характеристики важеля
Постановка цілей	Актуальність цілей
	Чіткість постановки цілей
	Відповідність завдань з управління економічною безпекою поставленим цілям
	Обізнаність персоналу щодо поставлених цілей
	Участь працівників у досягненні поставленої мети
Процедура прийняття управлінських рішень	Валідність адміністрування
	Рівень колегіальності у прийнятті рішень
	Рівень децентралізації щодо прийняття рішень
	Підтримка ініціативи з боку персоналу
Організація управління	Розподіл управлінських функцій
	Дотримання норми керованості
	Дублювання повноважень
	Комунікаційна точність
	Конкуренція між працівниками чи відділами
Організаційна культура	Реалізація охоронної функції
	Реалізація інтегративної функції
	Реалізація регулювальної функції
	Реалізація адаптаційної функції
	Лояльність персоналу
Управлінська культура	Відкритість та прозорість управлінської діяльності
	Стиль керівництва
	Відносини по вертикалі
	Відносини по горизонталі
Кадровий менеджмент	Процедура відбору кадрів
	Розвиток компетенцій
	Кар'єрне зростання
	Система оцінювання персоналу
Здійснення контролю	Систематичність контролю
	Оприлюднення результатів контролю

Джерело: власні дослідження.

**Динаміка та структура операційних витрат ПрАТ "Ліктрави"
за елементами**

Показник	2018 р.		2020 р.		2020 р. до 2018 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+/-	%	п. с.
Матеріальні витрати	36247,0	47,8	55268,0	43,1	19021,0	52,5	-4,7
Витрати на оплату праці	16620,0	21,9	22542,0	17,6	5922,0	35,6	-4,4
Відрахування на соціальні заходи	5114,0	6,7	6669,0	5,2	1555,0	30,4	-1,5
Амортизація основних засобів	3755,0	5,0	6908,0	5,4	3153,0	84,0	0,4
Інші операційні витрати	14103,0	18,6	36954,0	28,8	22851,0	>2,6 р.	10,2
Разом	75839,0	100,0	128341,0	100,0	52502,0	69,2	0,0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

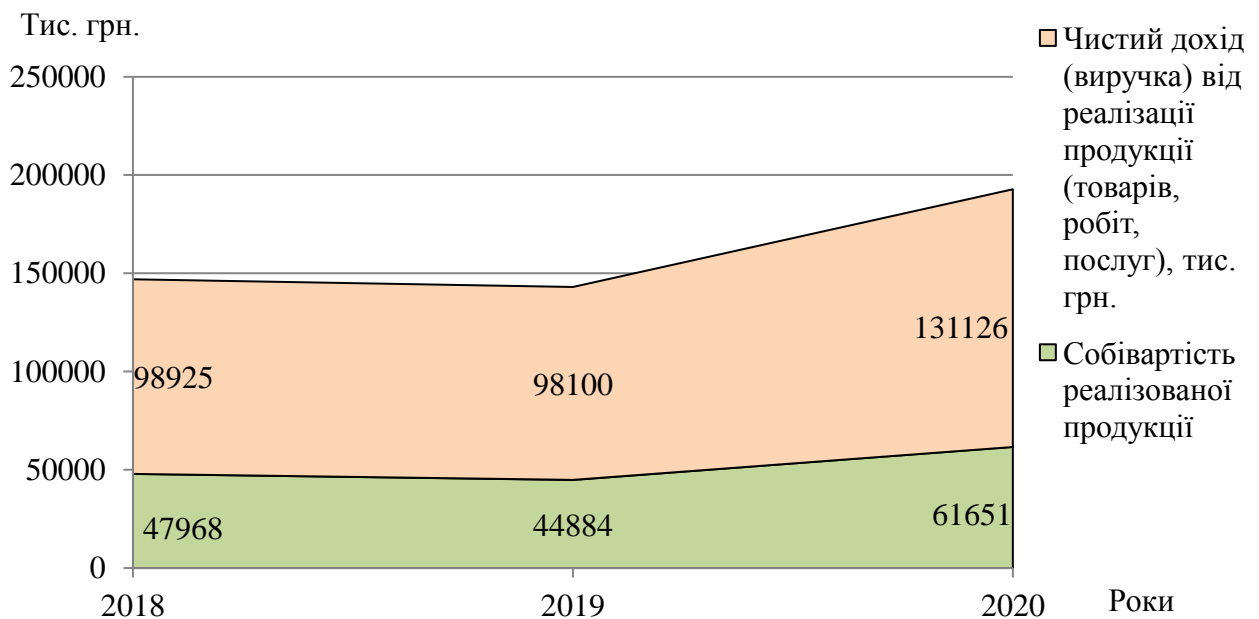

Рис. 2.2. Динаміка співвідношення витрат виробництва та доходів

Джерело: побудовано за даними фінансової звітності підприємства.

Додаток Б

Таблиця 2.11

Динаміка та структура доходів ПрАТ "Ліктрави"

Показник	2018 р.		2020 р.		2020 р. до 2018 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, -	%	п. с.
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	98925,0	89,2	131126,0	80,7	32201,0	32,6	-8,5
Інші операційні доходи	11281,0	10,2	27123,0	16,7	15842,0	>1,4 р.	6,5
Інші фінансові доходи	219,0	0,2	584,0	0,4	365,0	>1,7 р.	0,2
Інші доходи	476,0	0,4	3691,0	2,3	3215,0	>6,8 р.	1,8
Разом	110901,0	100,0	162524,0	100,0	51623,0	46,5	0,0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Таблиця 2.12

Показники оцінки витрат операційної діяльності ПрАТ "Ліктрави"

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. до 2018 р., (+/-)
Коефіцієнт покриття реалізованих виробничих витрат	2,06	2,19	2,13	0,06
Коефіцієнт покриття постійних витрат	3,07	2,69	2,48	-0,59
Коефіцієнт витратомісткості загально-господарського управління	0,14	0,13	0,14	0,00
Коефіцієнт окупності виробничих (змінних) витрат	0,94	0,84	0,89	-0,05
Коефіцієнт окупності операційних витрат	4,33	9,40	5,03	0,70

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Додаток Б

Таблиця 2.13

Показники стану забезпечення економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави"

Показник	Роки			2020 р. до 2018 р. (+/-)
	2018	2019	2020	
Валова рентабельність виручки від реалізації продукції	51,51	54,25	52,75	1,24
Рентабельність виручки від операційної діяльності	16,81	7,10	14,38	-2,43
Коефіцієнт покриття виробничих витрат	0,48	0,46	0,47	-0,01
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	2,06	2,19	2,13	0,06
Коефіцієнт покриття витрат операційної діяльності	0,83	0,93	0,85	0,02
Коефіцієнт окупності витрат операційної діяльності	1,20	1,08	1,17	-0,03
Коефіцієнт покриття адміністративних витрат	0,11	0,15	0,14	0,03
Коефіцієнт покриття витрат на збут	0,22	0,22	0,26	0,05
Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	9,04	6,71	7,22	-1,82
Коефіцієнт окупності а витрат на збут	4,64	4,50	3,78	-0,86
Співвідношення адміністративних витрат і собівартості реалізованої продукції	0,23	0,33	0,29	0,07
Співвідношення витрат на збут і собівартості реалізованої продукції	0,44	0,49	0,56	0,12
Частка адміністративних витрат в структурі операційних витрат	0,14	0,13	0,14	0,00
Частка витрат на збут в структурі операційних витрат	0,28	0,19	0,27	-0,01
Коефіцієнт покриття активів	1,27	1,46	1,25	-0,02
Коефіцієнт окупності активів	0,79	0,68	0,80	0,01
Коефіцієнт покриття власного капіталу	1,10	1,20	0,91	-0,19
Коефіцієнт окупності власного капіталу	0,91	0,83	1,09	0,19
Загальна економічна рентабельність	14,92	3,85	12,56	-2,36

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Додаток Б

Таблиця 2.14

Фактори впливу на економічну безпеку діяльності ПрАТ "Ліктрави"

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
спад кон'юнктури в економіці в цілому	низька якість менеджменту
політична нестабільність у країні	нестача кваліфікованих кадрів
зменшення купівельної спроможності населення та організацій	Дефіцити штату в організаційній структурі
значний рівень інфляції	низький рівень кваліфікації персоналу
нестабільність господарського та податкового законодавства	прорахунки у галузі постачання забезпечувальних засобів
нестабільність фінансових ринків	недоліки у виробничій сфері
посилення конкуренції в галузі органічного виробництва	низький рівень маркетингу та втрата ринків збуту продукції
криза окремої галузі	прорахунки в інвестиційній сфері
сезонні коливання цін та сезонність виробництва	брак інновацій та раціоналізаторства, з точки зору розвитку НТП
посилення монополізму на ринку	дефіцити у фінансуванні
	відсутність або незадовільна робота контролінгу (планування, аналіз, інформаційне забезпечення, контроль)

Джерело: власні дослідження.

Таблиця 2.15

Оцінка ймовірності банкрутства за моделлю Альтмана

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. до 2018 р.
X1 - відношення власного оборотного капіталу до сукупних активів	0,39	0,34	0,27	-0,12
X2 - відношення чистого прибутку до сукупних активів	0,51	0,51	0,49	-0,02
X3 - відношення фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування до сукупних активів	0,37	0,36	0,38	0,02
X4 - відношення між власним і залученим капіталом	5,13	4,30	2,86	-2,27
X5 - відношення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції до сукупних активів	0,79	0,68	0,80	0,01
Z – рівень ризику банкрутства	6,26	5,58	4,80	-1,46
Рівняння моделі :	$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1X_5$			
Характеристика вірогідності банкрутства	низька	низька	низька	x

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Додаток Б

Таблиця 2.16

Інтегральна оцінка економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави"

Показники	Роки			2020 р., у %	
	2018	2019	2020	2018 р.	2019 р.
Частка прибутку, реінвестована у виробництво	1,00	1,00	1,00	101,00	100,00
Рентабельність продажу	0,15	0,04	0,10	100,71	291,95
Оборотність власного оборотного капіталу	1,75	1,65	2,14	101,22	130,16
Забезпеченість власним оборотним капіталом	0,80	0,77	0,71	100,89	92,65
Коефіцієнт загальної ліквідності	4,23	4,23	5,17	101,22	122,21
Коефіцієнт заборгованості	0,13	0,15	0,20	101,50	128,28
Інтегральний коефіцієнт економічної безпеки	0,11	0,03	0,16	101,41	551,97

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

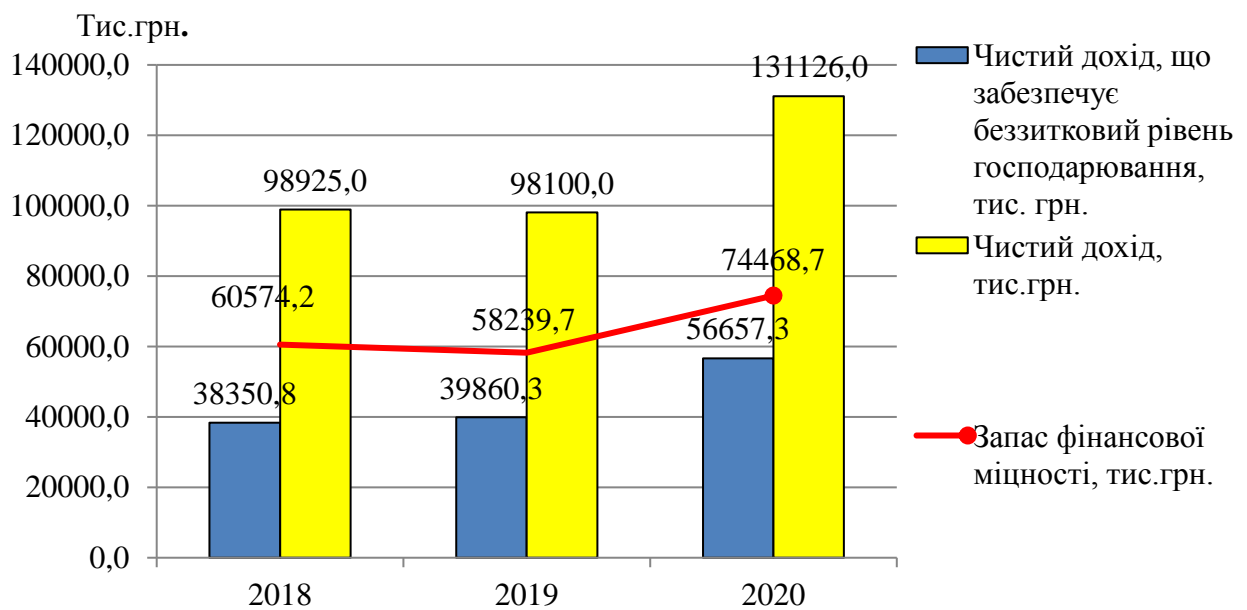

Рис. 2.3. Динаміка запасу фінансової міцності ПрАТ "Ліктрави"

Джерело: побудовано за даними фінансової звітності підприємства.

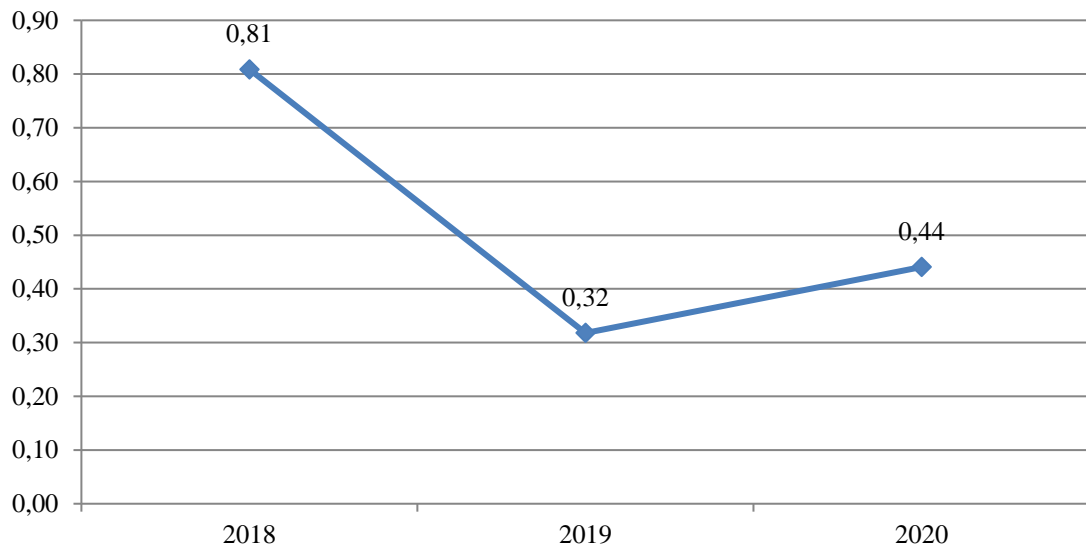

Рис. 2.4. Динаміка коефіцієнта економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави"

Джерело: побудовано за даними фінансової звітності підприємства.

Таблиця 2.17

Зведені розрахункові значення кореляційно-регресійної моделі

Показники	У	X ₁	X ₂
Граничне значення Min	0,000	0,000	0,000
Граничне значення Max	0,160	5,200	1,020
Середні значення	0,172	1,142	0,203
Парні коефіцієнти кореляції (r _{yx_i})	-	0,889	0,942
Середні квадратичні відхилення (σ _i)	0,534	2,079	0,376
β коефіцієнти (β _i)	-	-0,247	0,339
Коефіцієнти еластичності (E _i)	-	-0,420	0,565
Розкладання загального обсягу варіації r _{yx_i} *β _i	-	-0,220	0,319

Джерело: власні дослідження.

Додаток Б

Таблиця 2.18

Параметри багатofакторної кореляційно-регресійної залежності

	a_2	a_1	a_0
a_i	0,481	-0,063	0,000
$\mu (a_i)$	0,005	0,001	0,000
R^2	0,009	0,001	-
$F_{розр}$	53,833	3,000	-

Джерело: власні дослідження.

Таблиця 2.19

Оцінка достовірності значень $a_0, a_1, a_2, a_3, \dots, a_n$

Показники	У	X_1	X_2
$t = a / \sigma$	94,601	69,015	0,075
β	0,000	0,000	0,945
$1 - \beta$	1,000	1,000	0,055

Джерело: власні дослідження.

Таблиця 2.20

Результати кореляційно-регресійної моделі забезпечення економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави"

Показники	Інтегральний коефіцієнт економічної безпеки	Коефіцієнт загальної ліквідності	Коефіцієнт окупності виробничих витрат
	У	X_1	X_2
Граничне значення Min	0,000	0,000	0,000
Граничне значення Max	0,160	5,200	1,020
Середні значення	0,172	1,142	0,203
Парні коефіцієнти кореляції (r_{x_i})	-	0,889	0,942
Середні квадратичні відхилення (σ_i)	0,598	3,720	0,201
β коефіцієнти (β_i)	0,534	-0,247	0,339
Коефіцієнти еластичності (E_i)	-	-0,247	0,339
Розкладання загального обсягу варіації $r_{x_i} * \beta_i$	-	-21,973	31,938
Регресійна модель	$Y = 0,0001 - 0,063X_1 + 0,481X_2$		
Коефіцієнт множинної кореляції	$R = 0,99$		
Коефіцієнт множинної детермінації	$R^2 = 0,98$		

Джерело: власні дослідження.

Додаток В

Таблиця 3.1

Цілі економічної ПрАТ "Ліктрави" з врахуванням стадії життєвого циклу підприємства

Функціональна складова	Цілі економічної безпеки підприємства
Фінансова	Забезпечення збалансованості, пошук шляхів підвищення фінансової стійкості, покращення структури активів і пасивів, оптимізація структури фінансових ресурсів
Інтелектуальна та кадрова	Збереження кількості робочих місць
Техніко-технологічна	Недопущення скорочення обсягів діяльності
Політична та нормативно-правова	Розробка заходів, спрямованих на подолання кризи інтересів суспільних груп всередині підприємства і поза його межами
Інформаційна	Розробка заходів для підвищення рівня безпеки рівня інформаційного середовища підприємства; збір інформації, спрямованої на антикризову діяльність
Екологічна	Посилення санкцій за порушення екологічних стандартів та вимог у сфері екологічного законодавства; план забезпечення екологічної складової як частина антикризової програми та економічної безпеки підприємства
Силова	Недопущення протиправних дій працівників, забезпечення ефективної реалізації заходів за ресурсами та виконавцями

Джерело: адаптовано [16].

Додаток В

Таблиця 3.2

Матриця зміни рівня економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави"

Тенденція змін рівня економічної безпеки підприємства		Зовнішнє середовище		
		Покращення умов	Умови постійні	Погіршення умов
Внутрішнє середовище	Рівень економічної безпеки підприємства з часом знижується	Рівень економічної безпеки підприємства стабільний	Рівень економічної безпеки підприємства помірно спадає	Рівень економічної безпеки підприємства стрімко падає
	Рівень економічної безпеки підприємства залишається без змін	Рівень економічної безпеки підприємства помірно зростає	Рівень економічної безпеки підприємства стабільний	Рівень економічної безпеки підприємства помірно спадає
	Рівень економічної безпеки підприємства з часом зростає	Рівень економічної безпеки підприємства стрімко зростає	Рівень економічної безпеки підприємства помірно зростає	Рівень економічної безпеки підприємства стабільний

Джерело: адаптовано [22].

**Матриця вибору стратегії управління економічною безпекою
ПрАТ "Ліктрави"**

Тенденції зміни рівня економічної безпеки підприємства	Характеристика рівня економічної безпеки підприємства	Ступінь готовності до стратегічних змін		
		Низький	Середній	Високий
Рівень економічної безпеки підприємства стабільний	Виникає за умови однонаправлених змін зовнішніх і внутрішніх чинників: погіршення фінансових можливостей одночасно з послабленням впливу зовнішніх чинників; консервації внутрішніх чинників за умов зовнішньої стабільності; посилення потенціалу нівелюється силою впливу зовнішніх чинників	Пасивна стратегія	Стратегія поступового розвитку	Експансійна стратегія
Рівень економічної безпеки підприємства помірно спадає	Можливості підприємства з часом слабшають (вплив зовнішніх чинників не суттєвий); оскільки потенціал підприємства з часом не змінюється він поступово перестає витримувати тиск, який обумовлений дією зовнішніх чинників.	Захисна стратегія	Стабілізаційна стратегія	Стратегія Поступового розвитку
Рівень економічної безпеки підприємства стрімко падає	Найгірша ситуація, що призводить до втрати можливостей підприємства. Підприємство не встигає реагувати на зміни, які обумовлені дією зовнішніх чинників, приділяє недостатню увагу своєму економічному стану.	Стратегія заснована на Звичайних можливостях	Антикризова стратегія	Стабілізаційна стратегія
Рівень економічної безпеки підприємства помірно зростає	Внутрішні складові фінансового потенціалу збалансовані і підприємство фінансово стійке, або коли ситуація складається йому на користь.	Стратегія збереження	Стратегія поступового розвитку	Експансійна стратегія
Рівень економічної безпеки підприємства стрімко зростає	Результат синергії (посилення впливу внутрішніх чинників при послабленні дії зовнішніх).	Захисна стратегія	Стратегія поступового розвитку	Експансійна стратегія

Джерело: адаптовано [22].

Змістовні характеристики вертикалі найбільш значущих економічних інтересів

Вид інтересу	Змістовні характеристики інтересів
Особисті економічні інтереси	Є зумовленими особистими потребами і стосунками власності й прагненням індивідів до ефективної трудової діяльності, спрямовані на збільшення і підвищення якості індивідуального людського капіталу, на зростання особистих доходів, підвищення рівня і якості життя і самореалізацію потенціалу своєї особи.
Колективні економічні інтереси	Зумовлене особистими і виробничими потребами членів трудових колективів - працівників підприємств прагнення до ефективної виробничий - господарській діяльності, направлене на неухильне підвищення прибутковості підприємств, забезпечення ефективного розширеного відтворення, поліпшення життя і підвищення якості людського капіталу працівників цих підприємств.
Корпоративні економічні інтереси	Є прагненням суб'єктів господарювання ефективно функціонувати в ринковій економіці, успішно конкурувати, закріпитися на ринку, отримувати прибуток, упроваджувати науково-технічні досягнення, здійснювати розширене відтворення інтенсивного ресурсозберігаючого типу.
Регіональні економічні інтереси	Зумовлене потребами населення, підприємців, трудових колективів і інших суб'єктів економіки регіонів прагнення до господарської діяльності, направлене на ефективний комплексний розвиток виробничої і невиробничої сфер регіонів, на їх самозабезпечення і підвищення рівня і якості життя населення.
Державні економічні інтереси	Зумовлене суспільними потребами, розвитком продуктивних сил і економічних стосунків прагнення державних органів і інших суб'єктів економіки до досягнення макро- економічної рівноваги, стійкого економічного зростання і направлене на збільшення національного людського капіталу, підвищення рівня і якості життя громадян країни.

Джерело: адаптовано [24].

Додаток В

Таблиця 3.5

Карта ендогенного взаємоузгодження інтересів ПрАТ "Ліктрави" як інструмент управління його економічною безпекою

Внутрішні зацікавлені особи підприємства	Інтереси внутрішніх зацікавлених осіб підприємства												
	Власник		Менеджери вищої ланки			Менеджери середньої ланки			Фінансові менеджери		Працівники		
	розмір річних дивідендів	зростання вартості підприємства	розміри платні і премій	соціальний статус, пов'язаний з посадою	рівні відповідальності	кількість і гострота службових проблем	кар'єрне зростання	повернення позик	своєчасна виплата відсотків	якісне управління рухом коштів	гарантії зайнятості	винагорода праці	рівень задоволення роботою
Власник													
Менеджери: - вищої ланки													
- середньої ланки													
Фінансові менеджери													
Працівники													

Умовні позначки: У – інтереси узгоджено; П – триває процес взаємоузгодження інтересів; З – існує загроза конфлікту інтересів; К – конфлікт інтересів; Н – інтереси не підлягають узгодженню.

Джерело: адаптовано [22].

Карта екзогенного взаємоузгодження інтересів ПрАТ "Ліктрави" як інструмент управління його економічною безпекою

Зовнішні зацікавлені особи в розоро підприємства	Інтереси внутрішніх зацікавлених осіб підприємства											
	Споживачі		Постачальники		Дилери		Органи державного управління			Соціальні і суспільні групи		
	бажані і якісні продукти	Прийнятні ціни	стабільність замовлень	оплата в строк і за умовами договору	післяпродажне обслуговування	своєчасність і надійність поставачань	забезпечення зайнятості	виплата податків	внесок в економічне зростання регіону	екологічна підтримка та екологізація діяльності	соціальна відповідальність	підтримка місцевої суспільної діяльності
Споживачі												
Постачальники												
Дилери												
Органи державного управління												
Соціальні і суспільні групи												

Умовні позначки: У – інтереси узгоджено; П – триває процес взаємоузгодження інтересів; З – існує загроза конфлікту інтересів; К – конфлікт інтересів; Н – інтереси не підлягають узгодженню.

Джерело: адаптовано [22].

Рис. 3.1. Матриця визначення міри керованості економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави"

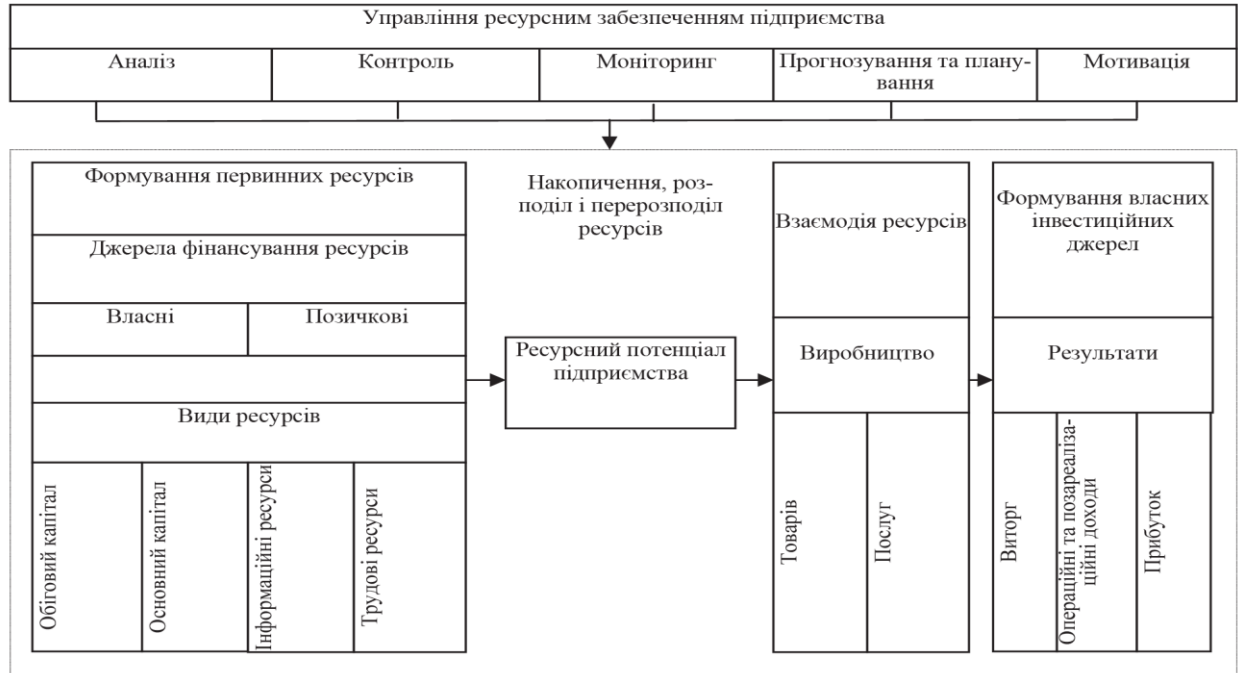
Джерело: адаптовано [22].

Рис. 3.2. Схема функціонування механізму управління у системі економічної безпеки ПрАТ "Ліктрави"

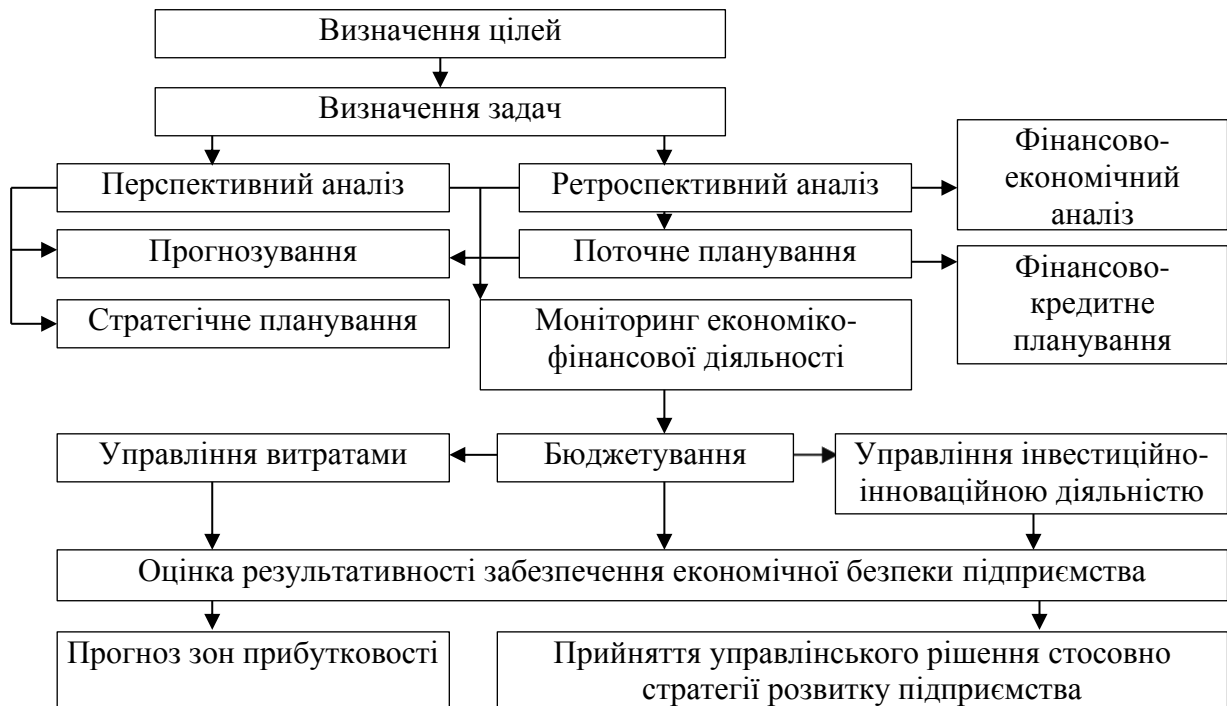
Джерело: адаптовано [27].

Додаток В

**Рис. 3.3. Схема формування та використання ресурсного потенціалу
ПрАТ "Ліктрави"**

Джерело: адаптовано [16].

**Рис. 3.4. Формування превентивних заходів з виявлення загроз діяльності
ПрАТ "Ліктрави"**

Джерело: адаптовано [19].

Додаток В

Таблиця 3.7

**Показники формування ефекту фінансового левериджу
ПрАТ "Ліктрави"**

Показники	2020 р.	2021 р.	Відхилення	
			+/-	%
Середньорічна вартість активів, тис.грн.	163224,00	163224,00	0,00	0,00
Середня сума власного капіталу, тис.грн.	126717,50	76715,28	-50002,22	-39,46
Середня сума позикового капіталу, тис. грн.	0,00	86508,72	86508,72	-
Сума валового прибутку, тис.грн.	69175,00	79739,77	10564,77	15,27
Коефіцієнт валової рентабельності активів, %	42,38	48,85	6,47	-
Середній рівень процентів за кредит, %	0,00	9,00	9,00	-
Сума процентів за кредит, що сплачується за позиковий капітал, тис.грн.	0,00	7785,78	7785,78	-
Сума валового прибутку з урахуванням витрат на оплату процентів за кредит, тис.грн.	69175,00	71953,99	2778,99	4,02
Ставка податку на прибуток	0,18	0,18	0,00	0,00
Сума податку на прибуток, тис.грн.	12451,50	12951,72	500,22	4,02
Сума чистого прибутку, що лишається в розпорядженні підприємства після сплати податку, тис.грн.	56723,50	59002,27	2278,77	4,02
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу чи коефіцієнт фінансової рентабельності, %	44,76	76,91	32,15	71,81
Приріст рентабельності власного капіталу у зв'язку з використанням позикового капіталу, %	-	32,15	-	-

Джерело: власні дослідження.